

SZAKDOLGOZAT

Pálfalvi Edit
Kynologus szakirányú továbbképzési szak

Gödöllő
2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Állattenyésztési Tudományok Intézet

Kynologus szakirányú továbbképzési szak

**A vizslák vadászati képzésének múltja és jelene a
magyar szakirodalom alapján**

Belső konzulens: Abayné Dr. Hamar Enikő
egyetemi docens, szakfelelős

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Állattenyésztési Tudományok
Intézet

Készítette: Pálfalvi Edit

Neptun kód: ANJB70

Gödöllő

2024

TARTALOM

1	Bevezetés és célkitűzések.....	5
2	Vizsgálati anyag és módszer	7
3	Szakirodalmi áttekintés	8
3.1	Források és képzési célok.....	8
	A vizslás társadalom csoportosítása a kutyatartás céljai szerint.....	8
	A hivatásos vizslaképzők jelenléte.....	9
3.2	A vizslaképzés módszereinek elméleti alapjai	10
3.3	A vizslaképzés alapvető stílusai	13
	A „kényszer” fogalmának meghatározása.....	13
	A „pafrorce” idomítás.....	14
	A „humánus”, pozitív megerősítésre épülő módszer.....	14
	Averzív módszer.....	15
3.4	Szakirodalom elérhető forrásai.....	15
	Ajánlott irodalom.....	15
	Nevükben élő példaképek	17
3.5	Rövid történeti felsevetés.....	17
4	Eredmények.....	19
4.1	Önálló kiadványok.....	19
	1820-1900.....	22
	1900-1950.....	25
	1950-2000.....	25
	2000-től napjainkig.....	26
	Összegzés az önálló kiadványok alapján	27

4.2	Folyóiratok	28
	1860- 1900	29
	1900 -1939	30
	1940 – 1979	34
	1980 – 1999	35
	2000 - 2023	38
4.3	A kérdőíves megkérdezés eredményei.....	40
	Szociológiai jellemzők.....	41
	A képzés céljára mutató kérdések.....	42
	A tapasztalatok a tudományos eredmények tükrében	44
	A kutyák együttműködő viselkedésének genetikai okai	44
5	Következtetések és javaslatok.....	46
6	Összefoglalás	49
7	Irodalomjegyzék	51
8	Ábrajegyzék	58
9	Diagramjegyzék	59
10	Mellékletek jegyzéke	60
	Köszönetnyilvánítás	61

1 BEVEZETÉS ÉS CÉLKITÚZÉSEK

A vadászkutyák együttműködése az emberrel az egyik legtiszteletreméltóbb kifejeződése az ember-kutya kapcsolatnak. Mivel a kutya ragadozó állat, a vadászat számára ösztönös tevékenység, a zsákmány elejtése és birtoklása az egyed életben maradása szempontjából meghatározó kérdés. Mégis képes mind a vadászat élményén, mind a zsákmányon osztozni vezetőjével.

„Szerintem a vadászat nemei között egyetlen egy sem bir annyi költői bájjal — annyi ártatlan élvezetet egy sem nyújt, mint a midőn egy nemesvérű, jól vezetett vizsla, fékezve magas temperamentumát, bámulatos attitudeökben mintegy hódolatul rakja le ura lábai elé minden tehetségét, — nem szolgálva még szenvedélye sem gátul arra nézve, hogy ön-magát megtagadva csupán urának éljen és szolgáljon (Hanvay, Sport-szilánkok a vadászat-termesztetrajz és vizslászat , 1891, old.: 100)."

A többtízezer szoros egységben eltöltött évnek és a tudatos szelekciónak köszönhetően a vadászkutyák zsákmányon való osztozása nem csak a falkatársak felé, hanem az ember, mint vadástárs felé is lehetőség a kutya értékrendjében. Kétségtelen azonban, hogy a felétlen átadás és lemondás tudományát tanítani szükséges. Ez az oktatás, képzés, kiképzés vagy idomítás megfelelő hozzáértést, időt és türelmet igényel.

Az, hogy a képzési terv felépítéséhez milyen forrásokat használunk, milyen szerzett tudást, szakirodalmat, szakértői segítséget veszünk számításba, sok körülménytől függ. Ide tartozik a kiképző tájékozottsága, vélt vagy valós elképzelései a kutyák természetéről, a képzési hagyományok, a szakirodalom hozzáférhetősége, korábbi mesterek elvei...

A dolgozatomban körül járni kívánom azt, hogy milyen elvek, hagyományok és elérhető szakirodalom határozza meg a jelenlegi vizslaképzést.

Áttekintem a Magyarországon, magyar szerzők által írt szakirodalmat a vizslák képzésével kapcsolatban, illetve felmérem, hogy ezeknek mekkora az ismertsége és elfogadottsága a vizslaképzéssel, foglalkozó szakemberek között.

Megvizsgálom, hogy a kutyakiképzéssel foglalkozó szakemberek a szakirodalom mely részét ismerik és fogadják el alaptudásként.

Összevetem a feltalált anyagokat a kutyákkal és azok képzésével összefüggő kutatások legfrissebb eredményeivel és értékelem, hogy a fellelt szakirodalom a legalkalmasabb módszereket írja-e le a tanítási stílusokhoz.

2 VIZSGÁLATI ANYAG ÉS MÓDSZER

A kutatásomban felmérem azt, hogy a kutyakiképzéssel foglalkozó szakemberek milyen módszerek mentén dolgoznak, milyen szakirodalmat ismernek és ismernek el és azt, hogy milyen mélységig ismerik a magyar szakirodalmat.

- Ennek kapcsán felmérem a magyar szakirodalom meglétét és annak minőségét, időszerűségét, és ismertségét.
- Felkutatom és kiképzési stílusuk alapján csoportosítom a fellelhető Magyarországon, magyar szerzők által írt szakirodalmat
- Kutatom, hogy az érdeklődő kutyakiképzők milyen irányból értesülhetnek a különböző szakkönyvekről és cikkekről
- Felmérem, hogy a kiképzők milyen fontosnak tartják a szakirodalmat
- A fellelt szakkönyvek és cikkek mennyire ismertek a kiképzők körében
- A kiképzők maguktól milyen könyveket vagy szerzőket ajánlanak

A kiképzők véleményét és ismereteit egy online kitölthető Google Űrlap rendszerben szerkesztett kérdőív segítségével gyűjtöm be. A kérdőív elérhetőségét olyan facebook csoportokban osztom meg, ahol több vizslákkal foglalkozó szakember tag. Ezen kívül e-mailben küldöm el olyan ismerőseimnek, akikkel a vizslázás kapcsán ismerjük egymást és kérem őket, hogy ők is vonják be a hasonló területen aktív ismerőseiket a kutatásba.

A kérdőív 40 napig lesz elérhető és sem e-mail címet nem gyűjt, sem pedig más módon nem lesznek a válaszok a személyekhez köthetőek.

Mivel tapasztalatom szerint a mai vizslával foglalkozók köre tisztában van a társadalmi elvárásokkal, közvetlenül arra nem adnak nyilvános nyilatkozatban választ (még névtelenül sem), hogy a kényszeridomítás milyen mértékben van jelen a kiképzési módszereik között, ezért igyekeztem nem közvetlen kérdéseket feltenni, amelyek alapján másodlagos következtetéseket vonok le.

A fellelt adatokat és szövegeket elemzem és az eredményekből levont tanulságokat összehasonlítom azokkal a kutatási eredményekkel, amelyek a közelmúltban a kutyák együttműködésével, taníthatóságával kapcsolatban megjelentek.

3 SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

3.1 Források és képzési célok

A vadászkutyaképzésben nincsen kifejezetten jó vagy rossz megoldás, csak jó vagy rossz kiképző, jól vagy rosszul felmért helyzet, így vagy úgy elérhető kutyaakarat. Ahhoz azonban, hogy a megfelelő módszert választhassuk az adott kutya képzéséhez, hiteles információkra van szükség.

Ezek az információk több forrásból szerezhetők:

- Önálló szakirodalom - szakkönyvek, tanulmányok
- Szakcikk – a vadászathoz és/vagy kutyaképzéshez kapcsolódó szaklapok szövegei
- Megfelelő szervezetek által nyújtott képzések
- Elismert kiképzők tanácsai

A legtöbbek által elérhetők és a leginkább ellenőrizhető és elfogadható hitelességűek, a nyomtatásban megjelent szakkönyvek és szakcikk.

Azt, hogy egy kiképző melyik vonalon informálódik az is meghatározza, hogy mi az általa képzett kutyáknál a képzési cél.

A vizslás társadalom csoportosítása a kutyatartás céljai szerint

Ahhoz, hogy a különböző stílusú képzési rendszerek eltéréseit megértsük, szükséges áttekinteni a vizslás társadalom összetételét.

Egyrészt léteznek a hobby és show vizslások, akik a vizslafélékre elsősorban városias környezetben társ- és/vagy tenyészállatként tekintenek, teljességgel elhatárolódva az eredeti „vadásztárs” céltól, másrészt azok a vizslások, akik a vadászati célt fókuszban tartva a különböző vadászati és verseny szituációkban gondolkodnak kutyáikról.

A vizslatartók az alábbi rendszer szerint csoportosíthatók:

- Hobby/társállat tartók
 - „kanapévizslások”
 - terápiás kutyások
 - jelző, kereső kutyások (ez a csoport kis mértékben a szolgálati kutyák között is megjelenik)

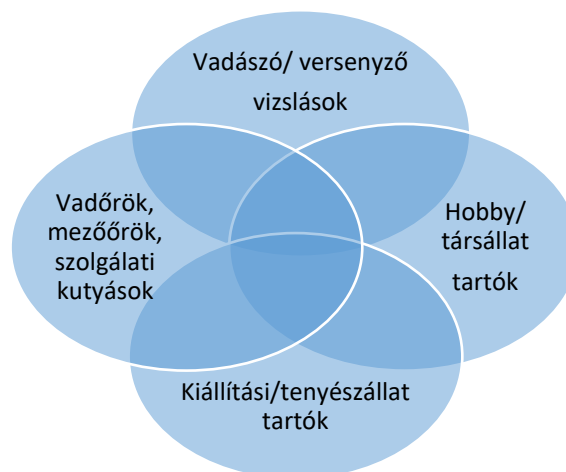
- Kiállítási/tenyészcsoport képviselői
- Vadász/vizslaversenyekre járó lelkes amatőrök
 - vadászjegy nélkül hajtók/szedők
 - vizslaversenyeken indulók
 - sportvadászok
- Vadászattal és vadászkutyaképzéssel napi szinten foglalkozók
 - hivatásos és sport vadászok
 - mezőőrök
 - profi kiképzők

A különböző célú vizslatartók azonban nem különülnek el teljes mértékben. Vannak, akik több céllal foglalkoznak vizslákkal vagy tartanak vizslákat. Az átfedéseket következő (1. ábra) ábrán mutatom be.

1. ábra

A vizslások csoportosítása vizslatartási céljuk szerint

Forrás: saját szerkesztés

A vizslák (FCI VII. fajtacsoport) „munkavizsgára kötelezett fajták”, így ahhoz, hogy teljes értékű tenyészegyedékké válhassanak, vizsgán kell számot adniuk a vadászati képességeikről. A különböző tenyésztőszervezetek eltérő elvárásokat fogalmaznak meg, de mindenképpen a vadászias viselkedési formákat vizsgálják.

A hivatásos vizslaképzők jelenléte

Miután az elsősorban társállatként tartott, városias környezetben élő vizslák gazdáinak lehetősége korlátozott, előtérbe kerülnek a „hivatásos”/„professzionális” kiképzők, akik vállalják, a kutyák képzését és vizsgára való felkészítését.

A „professzionális” kiképzők – abban az értelemben, hogy pénzért képeznek másnak - kifejezetten a vadászós, versenyzős vizslázást kedvelők közül kerülnek ki. Jellemzően ők vannak jelen vizsgákon és versenyeken, illetve az ő holdudvarukba tartozó, a vizsláikat maguk képző, de csak a saját kutyáikkal foglalkozó sport-vizslások. Ők azok, akik a vizsláikat trénerek és/vagy a szakirodalom felhasználásával maguk képzik, a képzett kutyáikkal vizslaversenyeken indulnak, illetve vadászatokra hajtóként “szedni” járnak, értékes elfoglaltságot biztosítva vadászkutyáiknak.

Speciális szereplői a vizslás társadalomnak a hivatásos és sportvadászok, akik szintén vagy maguk képzik, tréner, szakirodalom vagy szóbeszéd/hagyomány alapján a kutyáikat, vagy bentlakásos képzésben készítetik fel őket a vadászatra.

3.2 A vizslaképzés módszereinek elméleti alapjai

A különböző tanítási módszerek korábban csak ösztönösen vagy a tapasztalatokra építkezve különültek el egymástól, ám a XIX. század második felétől már többen kutatni kezdték azt a módszert, amely alapján az élőlények tanulni képesek és taníthatók.

Pavlov 1890-es években kezdődő kutatása alapján tudjuk, hogy a kondicionálás a tanulás, a feltételes reflexek kialakításának egyik kiváló és hatékony módszere. Képesek vagyunk segítségével emlőszállatokban (a kísérlet kifejezetten kutyákra épít) semleges ingerekre feltétlen válaszreakciót kialakítani. (Pavlov, 1927). Az akkor feltárt tanulási metódus új alapokra helyezte a pszichológia, tanulással foglalkozó kutatásait.

Ha a Magyarországon, magyar szerzők által írt szakkönyvekről vagy magyar vizslavezetők által ajánlott szakirodalomról beszélünk, akkor minden esetben kizárólag Pavlov kutatásaira utalnak vissza. Esetleg ennek az elméletnek valamilyen módon tovább gondolt változatának részleteit hivatkozzák.

Konrad Lorenz több művében is foglalkozik a tanulást elősegítő ingerek alkalmazásával. A „rászoktató” (reinforcement) valamint a „leszoktató” (deconditioning, extinguishing) típusú ingerek értő használatával vélekedése szerint minden, a klasszikus pavlovi reflexre képes élőlény esetében feltételes reflex alakítható ki és szilárdítható meg. (Lorenz, 1973)

Felmerül azonban a kérdés, hogy ezek folyamatos párhuzamos használata indokolt lehet-e? Fontosak-e az ingerek gyakoriságának arányai? Milyen módszer lehet a leginkább hatékony valamilyen új tudás elsajátításához?

A kezdeti kutatási időszakban a Lorenz által hivatkozott Wallace Craig elmélete szerint bizonyos esetekben bizonyításra lelt hogy, ha az élőlény számára általánosságban ideális körülményeket teremtünk, akkor a tanulás során a folyamatos büntetőinger megléte, az „averziók” arra készítetik az állatot, hogy az ingerlésmentes irányba mozduljon el. (Craig, 1918) Ez hosszú időn keresztül jellemző tanítási módszer volt, amit mind a vadászkutyaképzésbe, mind a munkakutyaképzésbe beépítettek. Jó példa erre a láb mellett járás tanítása úgy, hogy a kutya számára korallal (szöges nyakörv) vagy pálcával mindenhol máshol kellemetlenné tesszük a haladást, így a kutya kizárólag szorosan láb mellett lel nyugalmat.

A tanulási folyamatban Craig ezt tekintette alapnak. Ennek a képzési rendszernek azonban több hátránya is volt. Az egyik, hogy az állat viszonylag hamar hozzászokott a folyamatosan jelenlévő negatív ingerekhez, másrészt kiderült, hogy nem minden esetben és nem mindent lehet ezzel a módszerrel megtanítani. Sok esetben a tisztán jutalmazó módszer célravezetőbb, például, ha valaminek a megkeresését szeretnénk tanítani vagy egy meghatározott viselkedésmódra szeretnénk rászoktatni.

Konrad Lorenz elmélete szerint egy magatartásmód bármiféle jutalmazással való szoktatása a képzendő állatot arra készíti, hogy a jövőbeli és remélt jutalom érdekében képes legyen a jelenlegi „büntetést” elviselni. (Lorenz, 1973)

Ezt az elméletet gyakran használják igazolásként a kényszert alkalmazó kiképzési módszerek hívei. Ha az elmélet pusztán ennyi lenne, megáll és az eszmefuttatás nem folytatódik, akkor valós tudományos bizonyítéka lehetne annak, hogy a kutya ezekkel a módszerekkel tartósan jó munkára tanítható.

Az elmélet azonban továbbmegy és azt állítja, hogy a jutalmazás reményében az állat képes a számára büntetésként ható, „leszoktató” ingerek ellenére végrehajtani feladatokat. Tehát képes saját testi épségét és akár az életét is veszélyeztetni (tüskés bokorba rontani, jeges vízben úszni, stb.) a vélt és remélt jutalom ellenében. Tehát nem a képzés során szándékosan kiváltott büntető ingereket tűri a jövőbeni jutalom ellenében, hanem képes olyan feladatok elvégzésére is a jutalom reményében, amik számára kellemetlenek, fájdalmasak, nem természetesek.

A kevésbé emberhez szocializálódott állatoknál ez minden esetben egy döntés kérdése, hogy mekkora árat kell/érdemes a vélt jutalomért megfizetni? Egy farkas nem fog sarki vihar esetén vadászni indulni jólakottan, csak akkor, ha az éhhalál szélén áll, mert mérlegeli a kockázat és a jutalom valódi értékét. (Lorenz, 2001)

Az emberhez szocializálódott kutya ezt a döntést nem feltétlen képes meghozni. Udell 2015-ös oregoni kísérlete azt bizonyította, hogy kutya döntéseihez gyakran a gazda/vezető segítségét igényli. A vizsgálat alapján megállapította, hogy a kutyák nagy része döntéshelyzetben „visszanéz” a gazdájára/vezetőjére és a tanácsát várja a döntések meghozatalánál. (Udell, 2015)

Vadászkutyáknál tehát a döntés abban, hogy milyen képzési módszert választunk, milyen mértékű kellemetlenséget kell a kutyának eltűrnie, a tréner kezében van.

Mivel az elméletek mindegyike hiányos bizonyos területeiken, szorosan véve egyik tanuláselméleti megállapítás sem ad egyértelmű választ arra, hogy milyen általános módszer alapján képezhetők leghatékonyabban az emlősállatok, esetünkben a vadászkutyák.

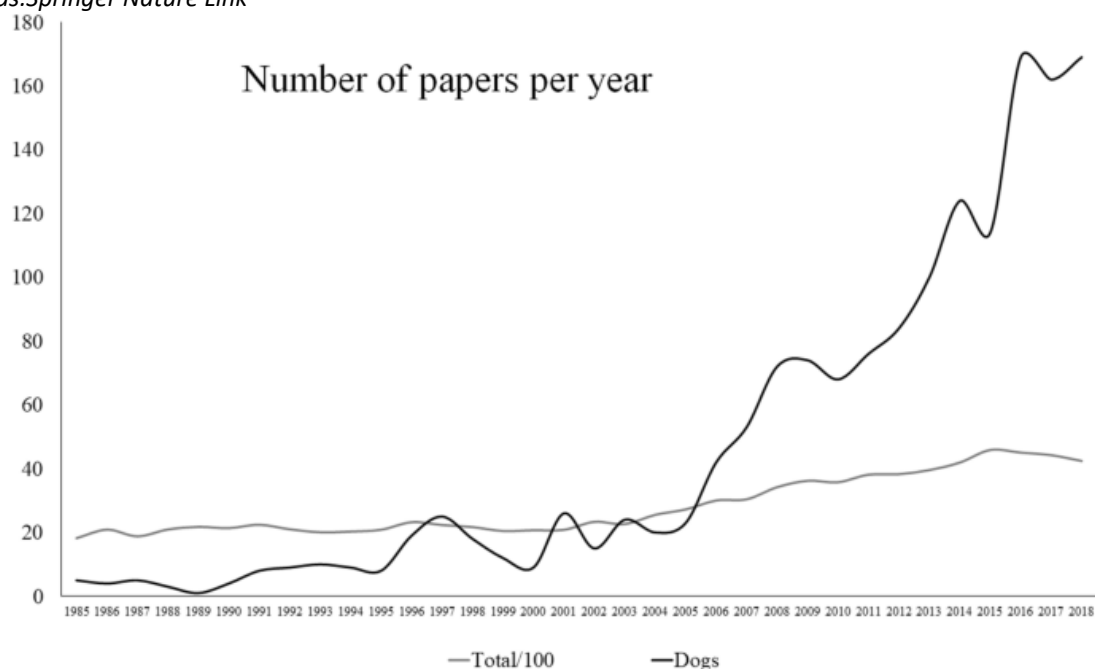
A XXI. század elejétől ugrásszerűen megnőtt a kutyák viselkedését vizsgáló kutatások száma, amit a témában megjelentetett tudományos cikkek számának emelkedése is bizonyít. Az alábbi táblázat olasz kutatók munkájának összegzése. A témában megjelenő tudományos munkák számosságát, azok tartalmát, megállapításait vizsgálták és hasonlították össze a publikációk megjelenésének éve szerint csoportosítva (1. *Diagram*). Azt találták, hogy 2005 az az év, amitől számítva a megjelenések száma ugrásszerűen megnőtt. A kutyákkal kapcsolatos publikációk számát a fekete vonal jelöli, a szürke vonal összehasonlításként az egyéb magatartás vizsgálatával kapcsolatos kutatások publikációjának trendjét kívánja jelezni. (Aria, és mtsai., 2021)

A kimutatásban szereplő tanulmányok egyikére vagy egyéb kutatási eredményekre való utalást magyar médiumban a vadászkutyákkal vagy azok képzésével kapcsolatban nem találtam.

1. Diagram

Összehasonlító nézet a kutyákkal végzett kognitív vizsgálatokról szóló tanulmányokról megjelent tudományos cikkekről éves csoportosításban

Forrás: Springer Nature Link

3.3 A vizslaképzés alapvető stílusai

A „kényszer” fogalmának meghatározása

Ahhoz, hogy a különböző képzési stílusok közötti alapvető különbségeket pontosan értsük, meg kell határozni a „kényszer alkalmazása” fogalmat.

Elmondható, hogy amikor kutyát tanítunk akár csak alapvető dolgokra, az esetek nagy többségében valamilyen kényszerrel alkalmazunk, hiszen már maga a tény, hogy magunk mellett tartjuk a kutyát, tiltunk valamit vagy csak pórázzal gátoljuk azt, hogy eltávolodjon, egyfajta kényszer.

A kutyakiképzésben jelen lévő „kényszer” pontosabb meghatározása az, hogy szándékosan és célzottan kényelmetlenséget vagy fájdalmat okoznak a kutyának annak érdekében, hogy a feladatot elvégezze vagy megértse. A kiképzésben a kényszer arra szolgál, hogy a kutya a feladatot végrehajtsa – például fájdalom ingerre kinyissa a száját – vagy a kényelmetlenség/fájdalom elől a feladatba meneküljön. Ehhez jellemzően eszközöket: fojtó vagy szöges nyakörvet, pálcát használnak.

A büntetés során alkalmazott kellemetlenséget nem soroljuk ide.

A továbbiakban a „kényszer” szót ebben az értelemben használom.

A „parforce” idomítás

Az 1850-es években már több szakirodalomban megjelent a „parforce”, „kényszeridomítás” „Oswald módszer” vagy „szobatréning” néven ismert módszer.

Egyik gyakran idézett szakkönyvíró, Mika Károly szerint a parforce apport tanításához nem szükséges az, hogy a kutya bármilyen előzetes képzéssel vagy neveléssel rendelkezzen, csupán, hogy ne legyen elrontva. Ha az ebet következetesen és pontosan végig vezetjük a szobatréning, majd a vadászterületen a beavadászás folyamatán, akkor jó, megbízható kutyánk lesz. Ez az idomítási módszer abban különbözik a neveléstől, hogy intenzívebb eszközöket, korallt (szöges nyakörvet) és megkötést használ és a feladatok tanításánál a kényszeret is a tanítás céljára használja.

Fontos, hogy lépésről, lépésre haladjon, ugrások nélkül az egyszerűbb feladatokról az összetettebbek felé. (Mika, 1894)

Az intenzívebb kiképzőeszközök alkalmazása miatt fontos, hogy a vizsla szellemileg és testileg is érettebb legyen, ezért a képzést 11 hónapos kor körül kezdi, de ez egyedenként változhat.

A „humánus”, pozitív megerősítésre épülő módszer

Ez a módszer kevésbé elterjedt, hiszen sokkal időigényesebb, nagyobb türelmet és gyakorlottságot igényel és a szakirodalma lényegesen kevesebb. Kétségtelen azonban, 1893-ban Fónagy József könyvében már leír egy, a vizslát teljesen ezzel a módszerrel nevelő/idomító rendszert, részleteiben kidolgozva és praktikusán átadva. Minden esetben kifejti, hogy mennyire fontos ennek a módszernek a megbízható működéséhez a vizsla korai szocializációja!

A vizslák vadászati munkára való fölkészítésében a módszer nagy hangsúlyt helyez a nevelésre. A vizslákat két hónapos koruktól kezdi nevelni. Erőszak nélkül, jellemzően az étkezésekhez, illetve jutalomfalatokhoz kötve tanítja meg a kölyökkutyának a legfontosabb alap fegyelmi gyakorlatokat, mint a fekvés, behívás, ülés, pórázfegyelem.

A tárgyak elhozásának alapjait is játékosan, mutatja be. Az elhozást jutalmazza, de nem követeli.

A módszer a vizslák vadászatra fölkészítésében a legnagyobb hangsúlyt a bevezetésre helyezi. Ha a megfelelő minőségű fegyelmet elérte a kölyök, akkor a feladatok további tanulása a

vadássterületen történik. „Helyzetbe hozza” a kutyát, vadat mutatva neki, vadat elejtve. (Fónagy, 1893)

A játékos, vagy angol módszer nem az elhozási feladatban látja a vizslák legfontosabb munkafázisát, bár a vadászatokon kihasználja azt. Inkább a lövés előtti munkát tekinti fontosnak.

Averzív módszer

Az „averzív” módszer mostanában újra felfedezett, és a szolgálati kutyák képzéséből a vadászkutyaképzés területére is átemelt, a büntetés megvonásán alapuló technika. A képzés során a büntetés állapota az alaphelyzet amely a helyes viselkedés hatására megszűnik. Emellett folyamatosan jelen van az aktív jutalmazás is. Ezt a módszert egyelőre magyar szakirodalom nem támogatja meg és a korábbiakban sem találtam rá egyértelmű utalást. Mivel azonban munkám célja a magyarországi szakirodalom áttekintése, ezt a stílust ennek okán nem tárgyalom.

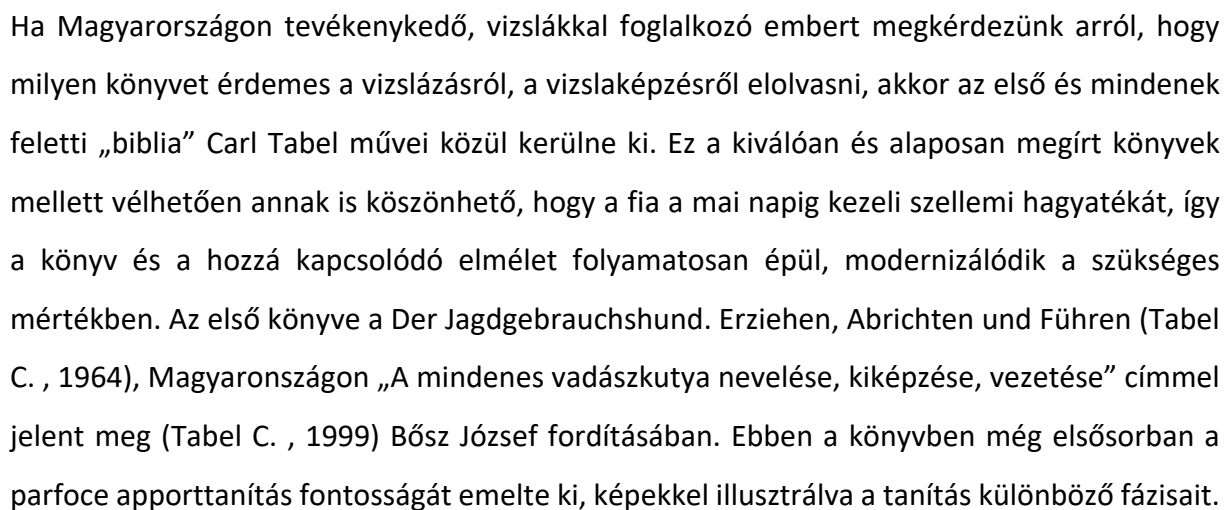
3.4 Szakirodalom elérhető forrásai

Ha azt vizsgáljuk, hogy milyen információk állnak a vizslaképzők rendelkezésre ahhoz, hogy tudásukat fejlesszék és a megfelelő módszereket alkalmazzák, akkor vizsgálni kell azokat a csatornákat, ahogy a különböző szövegek eljuthatnak hozzájuk. Áttekintettem azokat a forrásokat amelyek alapján a meglévő szakirodalom a vizslások elé kerülhet.

Ajánlott irodalom

A vizsgálati módszerek részben bővebben ismertetett kérdőíves kutatás egyik kérdése volt, hogy ajánljon a válaszadó néhány általa ismert és jónak tartott szakkönyvet. Ezen válaszok összesítésének eredménye egy elég vegyes lista lett, amelyet a alábbiakban szemléltetek (2. *Diagram*).

Forrás: saját adatok a Google Űrlap válasz adatok alapján

A fia Uwe Tabel két napos előadást tartott Gödöllőn 2019. március 2-3 a „Tabel szemináriumon” - amely az általa írt A vércsapán – A mindenes vadászkutya kiképzése véreb munkára (Tabel U. , 2012) és az édesapjával közösen jegyzett A fiatal vadászkutya (Tabel & Tabel, 2018) szellemisége köré szerveződött. Itt már szinte egyáltalán nem kapott szerepet a kényszer apport. A kölyökkutya elindítása közelebb állt a szeminárium mondanivalója alapján a játékos, rávezető neveléshez, mint a parforce idomításhoz.

Másodsorban és lényegesen kevesebben említik Félix Endrét, Fónagy Józsefet, idősebb és ifjabb Jilly Bertalant, mint forrást. A legtöbbnek ennél többet felsorolni nem tudnak, de nem is céljuk ezen könyveknél tovább vizsgálni.

Nevükben élő példaképek

A különböző vizsla emlékversenyek névadói: Dr. Radó András, Bősz József, Kempelen Imre, Tumay Jánosné „Baba néni”, Kolossy Gábor, Vasas József lassan már csak egy névvé alakultak. A megkérdezettek nagy része már nem igazán tudja, hogy ezek a nevek valójában kit is takarnak, milyen érdemeik alapján alapítottak tiszteletükre versenyeket. Talán az egyetlen Félix Endre, akinek nem csak neve, de tanításai is ismertek egy mai vizslázó számára, köszönhetően ezt néhány lelkes hagyományőrzőnek, akik szellemi hagyatékát becsülettel gondozzák, műveit újra megjelentetik.

A ma is köztünk élő vizslavezetők, akik korábban vizslával kapcsolatos könyveket írtak, mint Maróti Béla, Füzesiné Szegvári Zsuzsa vagy Pomázi Ágoston nevei pedig elsősorban bírálati lapokon jönnek elő, nem feltétlenül ismerik/olvassák könyveiket.

Ahonnan még ajánlásokhoz juthatunk

- <http://magyarvizslaklub.hu> oldalon ajánlott irodalmi lista
- Németvizslaklub vezetősége által ajánlott irodalmi lista
- Az elmúlt években kiképzőtársaktól hallott források
- Az Országos Széchényi Könyvtár és annak digitálisan feldolgozott kiadványai
- A vadaskönyvek.hu alapítójának különleges gyűjteménye.

3.5 Rövid történeti felvezetés

Az 1880-as évek végétől egész az 1940-es évekig a magyar szerzők vizslavezetéssel és vizslaképzéssel kapcsolatos gondolatai rendszeresen és könnyen hozzáférhetőek voltak.

Egyrészt önálló kiadványokban jelentek meg, másrészt a vadászok/vizslások által kedvelt folyóiratokban kaptak helyet egy-egy cikk erejéig vagy akár folytatásban leköszölve. Parázs viták folytak a lapok hasábjain a különböző módszerek hatékonyságát bemutattva vagy akár másik módszert szellemesen kritizálva.

A vizslák képzésének/idoimitásának sajátos igényeit a magyar szakirodalom az 1800-as évek közepétől fontos, feldolgozandó területnek tartotta. A XIX.-XX. század fordulóján többen érezték szükségességét, hogy különböző szempontok szerint vizsgálják a vizslák vadászati képzésének folyamatát. Az 1900-as évek közepéig, a 40-es évekig még nagyjából kitartott ez a lendület, de XX. század végére szinte teljesen elfogyott. Készültek még fajtaleírások, csoportosítások, történeti áttekintések, de valódi, a vadászkutyák képzését alapjaiban meghatározó művek nemigen. Az 1940-es évek elejéig megjelenő kiadványok számossága, azoknak alapossága és praktikussága mindenképpen arra utal, hogy akkoriban a jó vizsla birtoklása erény, azok képzése pedig egy fontos feladat volt.

A fentiekben felsorolt irodalmi forrásokat vizsgáltam meg azok minősége, megjelenésének időszaka, típusa és amennyiben a szöveg a képzésre vonatkozott, az alkalmazott képzési stílus alapján. Áttekintettem és összehasonlítottam a különböző szakkönyvek, gyűjteményes kiadványok és folyóiratokban megjelent szövegeket.

4 EREDMÉNYEK

A felsorolt források alapján áttekintettem azokat a Magyarországon, magyar szerzők tollából megjelent szakirodalmi forrásokat, amelyek útmutatást nyújthatnak a vizslaképzésben.

4.1 Önálló kiadványok

32 nyomtatásban megjelent könyvet találtam 1851 óta, amely kifejezetten a vizslák vadászati képzéséről szól, vagy önálló fejezetben azt részletesen kifejti, módszert ajánlva.

Mivel a XX. század második felétől ilyen művek szinte egyáltalán nem jelentek meg, itt figyelembe vettem azt a néhány könyvet is, amely egyáltalán a vizslák megismerésére irányult akkor is, ha a nevelés és képzés nem kerül külön említésre vagy, ha igen, módszert pontosan nem ajánl.

A kétezres években pedig a specifikus fajtaleírásokat is figyelembe vettem, ahol külön fejezetként említésre került a nevelés, képzés bármiféle megoldása.

(A 2021-ben Babicky-Kertész válogatása alapján megjelent Vizslatanító című kötetet azért hagytam figyelmen kívül, mert az, az irodalmi jegyzékben megjelent Felix Endre korábban megjelent műveit tartalmazza, melyeknek a vizslaképzést tárgyaló korábbi írásai a külön megjelent kiadványok szerint kerültek a kutatásba.)

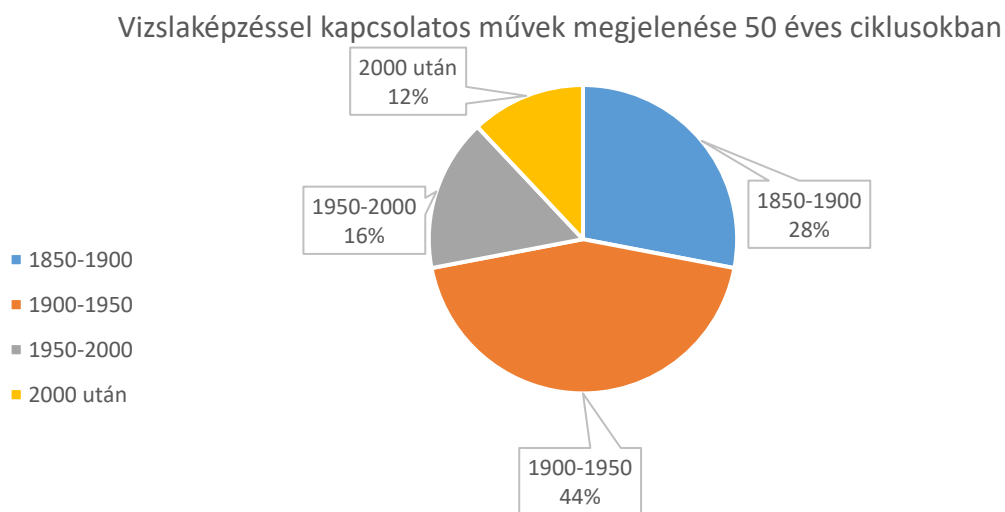
A megvizsgált 32 kiadvány alapján a következő megállapításokat teszem.

Mint az, az ábrákból is látható, a mai vizslaképzést meghatározó szakkönyvek alig 12%-a jelent meg az elmúlt 20 évben (3. Diagram), és az utóbbi 10 évben egyetlen mű sem kapott olyan mértékű figyelmet, hogy megtalálható, elérhető legyen. Annak ellenére igaz ez, hogy a szakirodalmat feldolgozó fejezetre visszautaljak, a kutyaikkal foglalkozó kutatások száma az elmúlt 20 évben, amelyek a viselkedésüket és tanítási metodikájukat térképezte fel az elmúlt évtizedekben ugrásszerűen megnőtt.

3. Diagram

A vizslaképzéssel kapcsolatos művek megjelenése ötvenéves ciklusokban

Forrás: saját szerkesztés

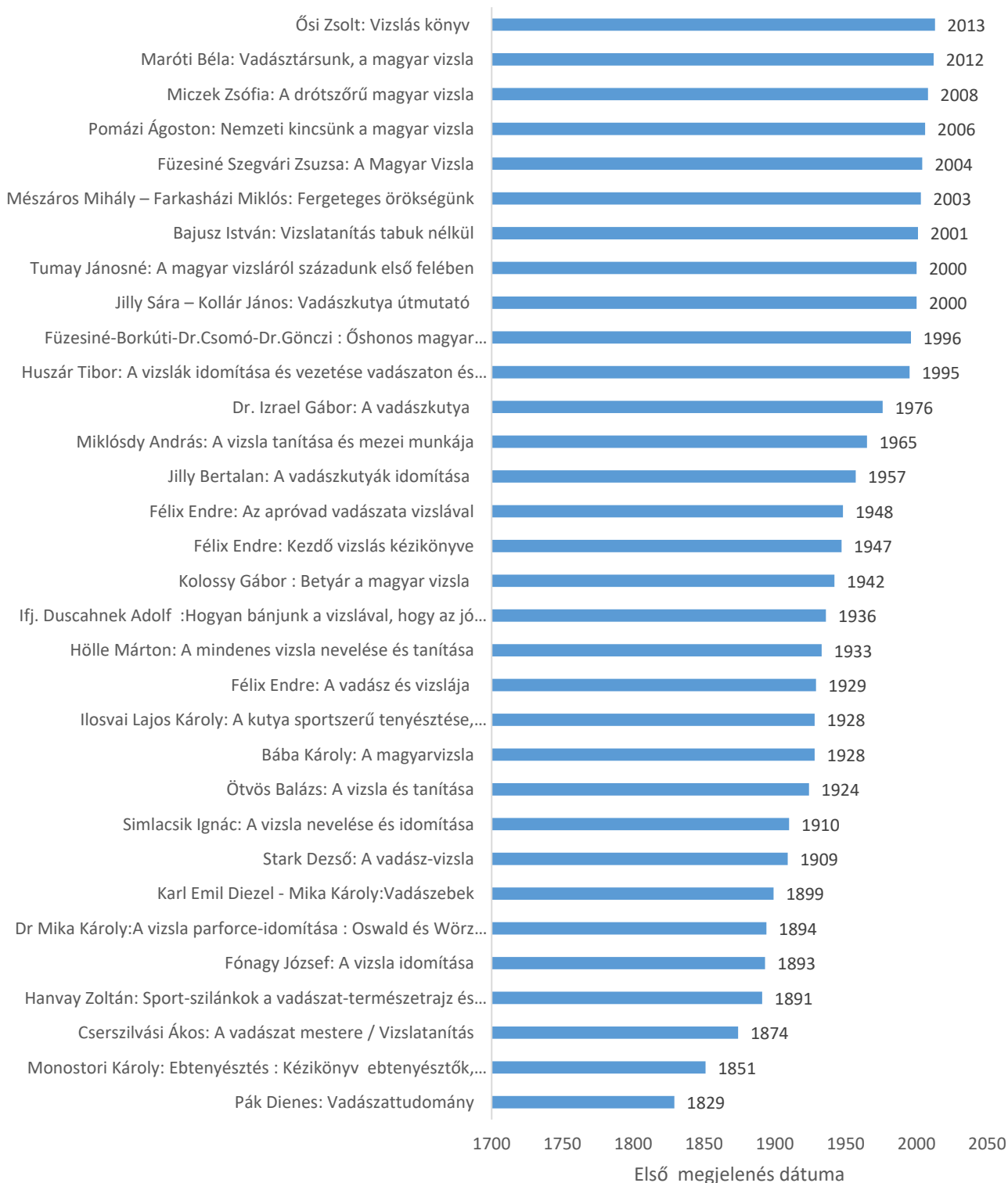
Bár az is igaz, hogy olyan kiadványok, amelyek a vizslákat leírják és némi segítséget nyújtanak felnevelésükben és tartásukban az elmúlt 25 évben is születtek (4. Diagram). Ezek azonban jellemzően inkább a vizsla fajtákat határozták meg, a képzésükre vonatkozó követhető módszereket nem tartalmaztak.

4. Diagram

Magyar szerzők vizslázással kapcsolatos művei 1829-2023 között

Forrás: saját szerkesztés

Magyar szerzők vizslázással kapcsolatos művei 1829-2023 között első megjelenésének dátuma alapján

1820-1900

Az ebben az időintervallumban megjelent kiadványok egy része egyfajta tudás összefoglalás, tapasztalati összegzés, elmélkedés. Gyakran, szinte megrendelésre, mecénási biztatásra indulnak el ezek a projektek, ami az előszóból, köszönetnyilvánításból ki is derül.

Pák Dienes Vadásztudomány (Pák, 1829) című könyvében Méltóságos Nagy-Károlyi Gróf Károlyi György úrnak mond köszönetet a pártfogásért, sőt, magát a művet is tulajdonába ajánlja. A mű általánosságban a vadászatról szól, de külön fejezetet szentel a vizslák bemutatásának és a vizslázásnak, gyakorlati tanácsot adva képzésükre is. (Pák, 1829) Megemlíti a veleszületett tulajdonságokra építő képzést is, azzal a kiegészítéssel, hogy megjegyzi, az így képzett kutya könnyen válik megbízhatatlanná. Javasolni a kényszerítéssel (par force) tanítást fogja mint megbízhatóbb, hatékonyabb eljárást. (Pák, 1829)

A következő fejezetben részletezi a „kényszerrel – tanítás” rendszerét, de külön kiemeli az öncélú kegyetlenség és türelmetlenség káros hatását.

Az is világosan kitűnik, hogy a vizslaképzés, legalábbis az elfogadott, használt és ajánlott szakirodalom szerint a vadászati munka tanításához kevés kivétellel a kényszeridomítás módszerét javasolja.

Érdekes ellenpontozása ennek Cserszilvási Ákos *A vadászat mestere* című könyvének *Viszlatanítás* című fejezete (Cserszilvási, 1874). Első és legfontosabb tézise, hogy magunkat kell megfelelő módon képeznünk ahhoz, hogy egyáltalán alkalmasak lehessünk vizsla képzésére vagy akár csak vizslával való vadászatra!

„Csak jó lövésznek lehet jó vizslája, a rossz lövő a már kitanított jót is elrontja.” (Cserszilvási, 1874)

Képzési módszerét is ez a szemlélet alapozza: figyeljük meg a vizslát, hogy megvannak-e benne a veleszületett vadászati szempontból jó tulajdonságok, ha igen, ezeket és a kutya fegyelmét erősítsük. Bár nem zárkózik el a fenyegetéstől, abban az esetben, ha a kutya ellenszegül egy már megtanult parancsnak, de mint a tanítás eszközét egyáltalán nem is tárgyalja.

Másik különlegessége, hogy kifejezetten elhatárolódik a német szakirodalomtól abból a szempontból is, hogy magyar vadász, magyar nyelven beszéljen. Azt az elvet, hogy a magyar nyelv nem alkalmas a vadászat és a vizslavezetés részleteinek leírására, illetve parancsok kiadására, tagadja. Kifejezetten sértőnek érzi, ha ugyanazok az emberek, akik ezt vallják, egy

délutáni beszélgetés során a vadásatról vagy kutyázásról szóló társalgásban idegen szavakkal szővik át mondandójukat, „vizslája nyelvén társalgott”. (Cserszilvási, 1874)

Hanvay Zoltán Galánthai Gróf Eszterházy Bélának és Gömöri Havass Imrének ajánlja 1891-ben megjelent a *Sport-szilánkok a vadászat-természetrájk és vizslászat köréből* című könyvét, amely nem kifejezetten a vizslaképzés - azt egy itt csak hivatkozott, de sajnos számomra nem elérhető „Angol Vizsla” című könyvében tárgyalja - inkább a vizslás társadalom intézményeinek megalakulásának és a származási adatok rögzítésének történetét meséli el.

Különleges irányvonalat képvisel *A vizsla idomítása* című mű (Fónagy, 1893) Szakítva a hagyományokkal, a könyvet nem mecénásnak, hanem apósának, vadászmentor társának, Gajári Ödönnek ajánlja.

A vizslaképzés mindkét módszerét ismerteti ugyan, de saját módszerének a következetes, de gyengéd nevelést vallja. A két hónapos korban rendkívüli türelemmel és sok jófálattal, de ellentmondást nem tűrő következetességgel vezeti végig a kölyökkvizsát a vadászkutyává válás útján. (Fónagy, 1893)

Mint láttuk, annak ellenére ezt a stílust vallja, hogy a vizsla képzésben már a korábbi kiadványok tanúsága szerint is a parforce volt az elfogadott képzési stílus. Köszönhető ez talán annak, hogy pointertenyésztő volt, így egy sokkal érzelmesebb és érzékenyebb fajtát ismert közelebbről, de saját bevallásai és kortársai szerint is mindenféle vizsla esetében (griffon, „szálkás szőrű” németvizsla, „sima szőrű” németvizsla) szívesebben választja saját módszerét. A módszere miatt őt ért bírálatokra könyvének harmadik kiadásában is reagált:

„Bár magam részéről nem vagyok nagy barátja az apportíroztatásnak, tekintve a nálunk divó szokásokat, kutyáim vízből és szárazon apportíroznak. — Vannak, a kik könyvem után elítélnék a nem apportíroztatás elvéért és a Vadászlappal hasábjain nem röstellnek ellenem célzásokat megereszteni; ez engem semmit nem bánt, mert ez nekem csak elvem, és nem tukmálom senkire sem; nem majmolom a németeket, a kik theoriában rendkívül sokat visznek ki, de a gyakorlatban annál kevesebbet” (Fónagy, 1893 , old.: 139)

Könyvében is jelzi, amelyik kutya ösztönösen nem apportíroz jól, azt meg lehet ugyan, de nem kell megerőszakolni. A lövés előtti munkájának kell örülni, ha az van neki, vagy nem kell vadászni vele. Nem tartja elegánsnak a sem a kényszeridomítást, sem a kényszeridomított kutyát.

„...azok, a kiknek tőlem kutyáik vannak, elmondhatják, hogy kutyáik nem toilette-darab a vadászatban, de csak is a vadászatban...” (Fónagy, 1893 , old.: 140)

Dr Mika Károly: A vizsla parforce Idomítása: Osvald és Wölrc módszere nyomán (Mika, 1894)

könyvében egészen más célokat tűz ki. Gyakorlati kézikönyvet kínál.

Különböző német és angol szerzők módszereit összevetve egy olyan sallangmentes képzési módot írt, amely egy közepesen jó adottságokkal született vizslát végig vezet a vadászatot segítő kiképzésen, ahol megbízható vadásztárssá válik. A mű tudományos alapokra is támaszkodik, amelyet a saját tapasztalati szűrőjén keresztülengedve összegez. Egyszerű, követhető feladatokból állítja össze a tanmenetet.

Könyvében kifejezetten kritikával illeti a fentiekben említett Fónagy féle módszert, az „angolos” idomítási rendszert, amely figyelmen kívül hagyja az apport magabiztos tanítását. Több oldalon keresztül érvekkel alátámasztva támadja a másik és igazolja a parforce rendszerét. (Mika, 1894)

Nagyon szoros és következetes iskola ez, amelyen, ha a kutya alkalmas rá, így trenírozva az ebet, valóban egy hatékony vadásztárs képezhető.

A szélhámos „Vizsla-tanító”

1865-ben, majd 1867-ben Nyitrán Bocskay Rudolf (Bocskay, 1867) szerzőtől, majd 1874-ben Szombathelyen Ölvedy Károly (Ölvedy, 1874) szerző tollából jelent meg a Vizsla-tanító című könyv, amely már saját korában is nagy felháborodást keltett. Nem mondanivalójával vívta ki magának az érdeklődést, hanem azzal, hogy szinte szó szerint megegyezett az 1839-ben megjelent Prónay Dienes által jegyzett Vizsla Tanító Könyv-vel. (Prónay, 1839) Ez az 1865-ös Pesti Napló augusztusi számában meg is jelent (Pesti Napló, 1965). Bocskay, később Ölvedy Károlyról (Ölvedy, 1874), majd nagy-ölvedi Ölvedy Károlyról valóságban a Nagy-Ölveden született Rotskás Ferenc szabólegényről éveken át cikkeztek különböző kiadványok, mivel több könyvet is jelentett meg, amelyeket nem ő írt, de maga adott ki újra a „saját” (valamelyik felvett) neve alatt.

A jelenkor számára ez 2021-ben került ismét szem elé, mivel újra sajtó alá kívánták rendezni a kötetet és Vuray Györgynek feltűnt egy már korábban olvasott könyvvel való azonosság. Ekkor nyomoztak utána a szövegeknek és találták meg az 1800-as évek végén játszódó plágium botrány részleteit. A feltalált kiadványok összességét Vuray és Zsombori Miklós összegezte és jelentette meg magánkiadásban 2021-ben Budapesten. Vizsla-Tanító Könyv címen. (Vuray & Zsombori, 2021)

A könyv képzési módszerét tekintve a kényszeridomítást ajánlja.

A dolgozatomba két ok miatt került bele: egyrészt, mert gyakorlati útmutatót ad a korabeli vizslázáshoz, másrészt akkora piaca lehetett abban a korban a vizslás szakirodalomnak, hogy érdemes volt hamisítani.

1900-1950

Ezekben az években a kettős képzési elv híveinek könyvírása folytatódik:

- Simalcsik Ignác : *A vizsla nevelése és idomítása* (Simalcsik , 1910), Ötvös : *A Vizsla és tanítása* (Ötvös, 1924) és ifj Hölle Márton: *A minden vizsla nevelése és tanítása* (Hölle, 1933) a kényszer mentes - illetve a csak a feltétlenül szükséges kényszer alkalmazását és inkább az öröklött tulajdonságok játékos továbbfejlesztését valló - iskolát erősíti
- Bába Károly: *A magyarvizsla* (Bába, 1928) és Ilosvai Lajos Károly: *A kutya sportszerű tenyésztése, nevelése és idomítása* (Ilosvai , 1928) ismét a parforce rendszer keretein belül jelentet meg szakkönyvet.

A húszas években tűnik fel mind művei alapján, mind a valóságban először a Hont vármegyei, majd a gödöllői vizslás iskolájával világháborúk előtti kynologia meghatározó alakja Félix Endre. Első könyve a vizslákról 1929-ben jelenik meg *A vadász és vizslája* címmel (Félix, 1929), majd ezt két másik a témával kapcsolatos mű a *Kezdő vizslás kézikönyve* (Félix, 1947) és az *Apróvad vadászata vizslával* (Félix, 1948). Félix kifejezett híve a porcosos, parforce iskolának, bár kutyái iránti szeretete kétségtelen. Legendásan jó kutyákat képez, könyvei pedig kellemes egyvelege a tanításnak és a történetmesélésnek. A tanításai mindig tartalmaznak némi saját élményanyagot és történetei pedig legtöbbször valamiféle tanítást is.

Ezt a történet mesélve tanító vonalat képviseli Kolossy Gábor: *Betyár a magyarvizsla* (Kolossy, 1943) című műve is.

1950-2000

Az ötvenes-hatvanas években is jelen van ez a kettősség.

A ma is elismert és követett Jilly Bertalan *A vadászkutyák idomítása* (id. Jilly & ifj. Jilly, 1962) című könyvében a korábbi szerzők - Dr. Mika Károly, Félix Endre - tanítási módszerét népszerűsíti olyan módon, hogy könnyen követhető parforce feladatsort kínál az olvasónak az apportírozás tanításához.

Ezzel ellentétben Mikósdy András: *A vizsla tanítása és mezei munkája* (Mikósdy , 1965) című könyvében a kölyökkorban elkezdett, következetes tréninget veszi alapnak és megátalkodott

vizsláknál elképzelhetőnek tartja a kényszer alkalmazását, de a folyamat leírásából kitűnik, hogy a szükségességét megkérdőjelezi. Ez azért is érdekes fordulat, mert Miklósdy Félix Endre tanítványa volt.

Dr. Izrael Gábor a vadászat tudományának és vadgazálkodásnak kontextusába helyezi el a vadászkutya szerepét 1976-ban megjelent A vadászkutya (Izrael , 1976) című a szerkesztésében megjelent könyvben. A tenyésztéssel foglalkozó részeket Farkasházy Miklós, míg az idomítással kapcsolatos fejezetet Farkasházy Miklósné (Farkasházy M. , 1976) jegyzi. Érdekes, hogy a Farkasházy házaspártól önálló könyv nem jelent meg, hacsak az 1982-ben kiadott első „zöld könyvet” valódi címén a Vadászkutya vizsga- és versenyszabályzat-ot (Farkasházy M. , 1982) nem említjük. Ez is egy zárt körben, elősorban a vadászkutya teljesítménybírók és vizsgázók/versenyzők körében forgott. A Mátai kennel alapítója, bár egy időben a MEOE elnöke is volt mégis keveset publikált.

Ebben az időszakban jelenik meg Bán István által szerkesztett Vadászetika I. kötetében Knefély Mária: Vadászkutya (Knefély, 1996) című fejezete, amely nem elsősorban a vadászkutyaképzésről szól, hanem a kutyavezető elvárható és kötelező viselkedéséről a vadászatokon, a vadásztársakkal és a kutyájával egyaránt.

Könyvet ad ki a Magyar Vizsla Klub és a MEOE is A magyar vizsla (Füzesi , és mtsai., 1996) címmel, de ez is inkább fajta, kennel és tenyésztő bemutató. Angol és magyar nyelven is olvasható a szöveg.

2000-től napjainkig

Ebben az időszakban történik, hogy a különböző „sportos/vadászós” vizslakennelek alapítói és a vizslás társadalom munkabírái könyvírásba kezdenek. Még az előző évtized végén magánkiadásban megjelenik Huszár Tibor a Tordaszigeti Vizsla Kennel (drótszőrű magyar vizsla) alapítójának könyve A vizslák idomítása és vezetése vadászaton és versenyen (Huszár, 1995), de a téma kidolgozása és képzési stílusa okán ebbe a csoportba sorolom.

Ekkor ír könyvet a magyar vizsláról szinte egyidőben:

- Tumay Jánosné: A magyar vizsláról századunk első felében (Tumay, 2000)
Borostyánkő vizsla kennel
- Füzesiné Szegvári Zsuzsa: A Magyar Vizsla (Füzesiné, 2004)
Pitypang vizsla kennel
- Pomázi Ágoston: Nemzeti kincsünk a magyar vizsla (Pomázi, 2006)

Blahafürdői kennel

- Miczek Zsófia: A drótszőrű magyar vizsla / The wirehaired hungarian vizsla (Miczek, 2008)

Zöldmáli kennel

- Maróti Béla (Vadásztársunk, a magyar vizsla (Maróti, 2012)

Mohoskői kennel

Ezeknél a könyveknél, amennyiben említésre kerül a vizslák képzése, mivel már a kétezres évek határán íródtak egyértelműen a kényszermentes képzési módszerek kerülnek valamilyen szinten bemutatásra. Az, hogy ez mennyire szól magának a képzési stílusok változásának illetve mennyire az olvasók elvárásainak, nem tudjuk, de azt igen, a könyvek valós módszereket nem ajánlanak fel a kényszer kiváltására.

A folyóiratok tárgyalásánál példát láthatunk arra is, hogy bizonyos szerzők egyértelműen ajánlják és tanítják a parforce apportot a játékos felvezetés mellett és után.

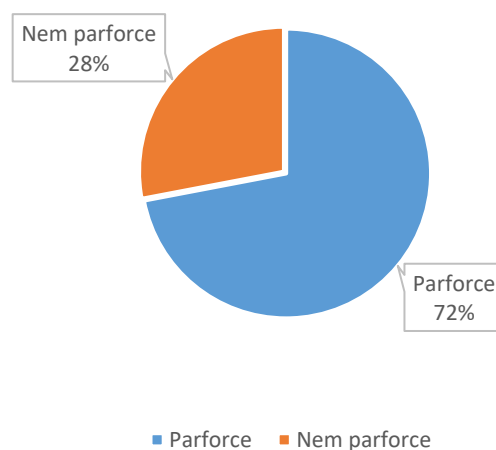
Összegzés az önálló kiadványok alapján

5. Diagram

Szakkönyvek felosztása ajánlott képzési módszer szerint

Forrás: Saját kutatás

Szakkönyvek felosztása ajánlott kiképzési módszer szerint

Mint az a fenti ábrából is kiderül, bár mindkét képzési forma folyamatosan jelen van a szakirodalomban, de lényegesen jelentősebb figyelmet kap a „parforce módszer”, mint megbízhatóbb, gyorsabb és hatékonyabb eljárás (5. Diagram). Ez abból a szempontból mindenképpen érthető, hogy a szakírók közül mindig sokan foglalkoztak mások vizslájának

képzésével, ahol a korai nevelés már nem volt elérhető, illetve gyors és hatékony eljárást kerestek. Kétségtelen, hogy egy „nem elrontott” markánsabb, jól tűrő vizslánál a parforce apport tanítása 6-8 hét gyakorlással eredményre vezethet és 2-3 hónap alatt egy így képzett vizsla, ha az év megfelelő időszakában vagyunk, bevadászható.

4.2 Folyóiratok

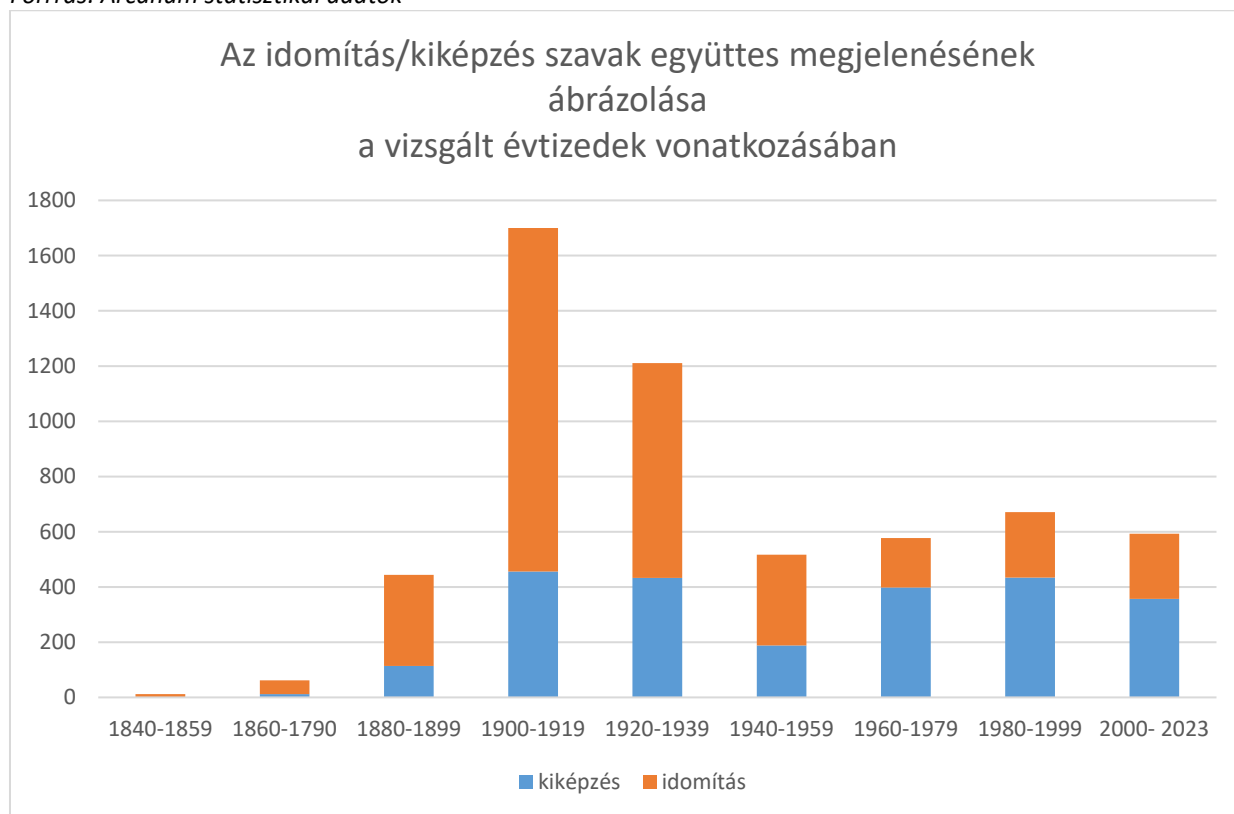
Az olvasási szokásoknak megfelelően a szakkönyvek mellett széleskörű előfizetői és vásárlói bázisa volt a folyóiratoknak, magazinoknak. Több szerző választotta azt a megoldást, hogy - akár a megjelent önálló kiadvány mellett is – ezekben a folyóiratokban publikált cikkeket, cikksorozatokat. Mivel a legtöbb önálló könyvet jegyző szerző egyben szakíró is volt, nem volt példa nélküli, hogy a könyvként kiadott szöveg több egymást követő számban, folytatásban is megjelent. Mivel a szakfolyóiratokat szokás volt összegyűjteni és akár évenként be is köttetni, az ezekben megjelent cikkek is visszakereshető és megőrizhető tudást jelentettek.

Mint azt feltételeztem és a kutatási módszereknél jeleztem, az alábbi grafikonok is azt mutatják (6. *Diagram*) hogy jól látható az eltérés a két kifejezés, az „idomítás” és a „kiképzés” között. Míg az 1900-as évek elején, 1940-ig inkább a „vizsla idomítás” szinte kétszer olyan gyakorisággal szerepelt az újságokban, addig az 1960-as évektől ez az arány megfordul és a „képzés, kiképzés” szó, ha nem is azonos arányban, de jelentős többséget mutat. E szerint helytálló a feltételezésem, miszerint különböző korokban a vizslák vadászati munkára való felkészítését más-más szóval jellemezték anélkül, hogy bármiféle plusz jelentést tanúsítottak volna az eltérő kifejezéseknek.

6. Diagram

Az idomítás/kiképzés szavak együttes megjelenésének ábrázolása
a vizsgált évtizedek vonatkozásában

Forrás: Arcanum statisztikai adatok

1860- 1900

Ebben az időszakban az ekkor már 24 évfolyamánál tartó *Vadász és Versenylap*, Az 1880-ban indult *Vadászlap*, az 1897 szeptemberében indult *A Természet* és az 1899-ben alakult *Zoologiai lapok* foglalkoztak számottevő mennyiségben a vizslaképzés kérdéseivel.

Érdekes színfoltja volt ennek az időszaknak a kalendárium jellegű cikkek: Vadászati teendőkként jelölték meg április hónapban a következőt: “A vizslák ezen és talán még czélszerűbben a jövő hóban párosíttatnak, hogy következő júliusra esztendősek, s így legalkalmasabbak legyenek a szabadbani gyakorlatokra. A házi idomítás már fél éves állatokkal kezdetét veszi.” (Zoologiai Lapok, 1899)

Jellemző megjelenési formák a lapokban

- az élménybeszámolók sorai közé írt tanácsok
 - *A német vizsla idomítása és vezetése* (Zoologiai Lapok, 1899)
- már megjelent, vagy megjelenésre váró könyvekből vett szemelvények, vagy azok alapján meghivatkozott szakcikkek.

- *A vadréczék vadászata. I. Diezel-Mika »Az apróvad vadászata« című könyvének alapján* (Zoologiai Lapok, 1899) Ebben a cikkben külön kiemeli, hogy vizslát csak a parforce szobatréning befejezése után szabad a vízi vad vadászatára kivinni.
- viták, ellenvélemények, fricskák például "Tárca" formában, ahol ismert szerzők és stílusok kritikájának ad helyet a lap.
 - A következő cikk „*Lord. Vizsla-biographia és pedagógia, ajánlva: Hanvay Zoltán úrnak.*” (T.M., 1880) *folytatva* (T.M., 1880)
A szerző egy titokzatos „T.”, aki Lordnak, az angol vizslának a kényszermentes szobatréningjét, apport előkészítését írja le néhány hétben, a cikket annak a Hanvay Zoltánnak ajánlva, aki kizárólagosan a parforce idomítást vallja kivitelezhetőnek. (Hanvay, 1891)

illetve itt is előkerül a „nyelvészeti kérdés”,

- P.J. ír olvasói levelet (P.J., 1898, old.: 309) Vadászat és magyarság címmel, ahol a vizslaképzés idegen és magyar kifejezéseit hasonlítja, a magyar parancsszavak mellett kiállva. Hogy a vita itt se maradjon el, a levelet Bodon József egy korábbi, Hanvay Zoltánhoz írt cikke okán írja.
“Bodon Józsefnek Hanvay Zoltánhoz ajánlott, örömmel olvasott sorai* adják kezembe a tollat, hogy a tisztelt szerkesztő urak engedelmével hozzászóljak a magyar vadász barbár kutyanyelvéhez és a magyar vadász öltözetéhez.”

1900 -1939

A 1900-as évek első évtizedében szinte minden vizslával kapcsolatos megjelenése hirdetés.

- Hirdetik magukat a vizslakiképzők:
„Egy 21 évi gyakorlattal bíró, az erdőőri szakvizsgát jó sikerrel letett, egészséges, erőteljes, magas, nős gyermektelen fiatalember, ki az üzemterv szerinti erdőkezelés összes ágaiban, nem különben a vadóvás, vad tenyésztés és különféle duvad pusztításában teljesen jártas, mint nagy vadász és jó lövő a Fónagy-féle módszerrel való ebek idomítását kitűnően érti, több és veszedelmes orvvadászok fogásairól szép írásbeli kitüntetéssel és kitűnő szolgálati bizonyítványokkal ellátva, bármikori belépésre vadász, esetleg megfelelő önálló erdőőri állást keres. Közvetítő 100 koronát kapnak, ajánlatok Nógrádm. Rétságon, Boskó Antalhoz küldendő” (Vadász Lap, 1900)
- Hirdetnek rendezvényeket:

„Az országos magyar ebtenyésztő egyesület tavaszi vizslaverseny-propozíciói (magyar Derbi) egy éves és egy éven aluli vizslák részére január elseje után lesznek közölve. A vizslaverseny április hó 21-én (vasárnap) lesz Érsekújvárott. Az egyesület továbbá 1901. év husvét hétfőjén (április 7-én) rókára és borzra foxterrier- és tacsóversenyt rendez.” (Zoologiai Lapok, 1900, old.: 228)

- A korábban megjelent könyvek hirdetései:

„A vizsla idomítása. Írta Fónagy József. Függeléke a beteg ebek gyógykezelése. 2 javított és bővített kiadás, képekkel, vászonkötésben, ára6 kor.

A vizsla parforce idomítása. Oswald és Wörz módszere nyomán írta Mika Károly. Képekkel, vászonkötésben, ára 2 kor. 40 fill.” (Magyar Nemzet, 1901, old.: 24)

- Kutyákat kínálnak eladásra

„Telivér német vizslák... Néhány fölös számú, remekül idomított s díjazott vizsla, valamint legkitűnőbb leszármazási kölykök eladók. Úgyszintén egy a róka-lyukba tökéletesen bevezetett szálkás és rövid szőrű tacsó. Vizslák és tacsók idomítás és bevezetés végett jótállás mellett elfogadtatnak. Hubertus kennel” (Vadász Lap, 1901)

- Vizslaidomító tanfolyamot is hirdetnek

„Vizslaidomító tanfolyam. Az OVC f. hó 3-án tartott választmányi értekezletén a választmány elhatározta, hogy július 25-től augusztus 5-ig vizslaidomító tanfolyamot tart. A tanfolyamon részt vehetnek hivatásos vadászok, erdészek, vadőrök, passzionátus idomítók, úrvezetők, úrvadászok. Országos Vizsla Club” (Nimród, 1939)

Természetesen ezeken kívül

- megjelennek a korábban már ismerttetett szerzők írásai

A vizslának lefektetésre tanítása. (Fónagy, 1900)

- Beszámolók a különböző versenyekről

„KYNOLÓGIA — Rovatvezető : Buzzi Géza Félix. — Országos vizslaverseny Nagy-Surányban, 1901. szeptember hó 1-én és 2-án. — Írta: Hassenani Suchanek Viktor.” (Hassenani Suchanek, 1901)

- Gyászjelentések és nekrológok

„Súlyos csapás érte fellendülő vadászati szak-irodalmunkat. Dr. Mika Károly nincs többé! Negyedszázadot meghaladó lelkiismeretes munkássága delén ölte meg őt a szörnyű betegség.” (Szilágyi, 1902)

- És folytatódik a szellemes vita a különböző stílusú kiképzési módszereket valló mesterek között

„A vizsla idomításáról.* Ajánlva Fónagy József barátomnak. — Irta: Hanvay Zoltán. — A vadászat az emberiség örök foglalkozásainak egyike az őskortól mostanáig. Eleinte életfentartási szükséglet — majd később nemes időtöltés lett belőle. A korral haladt az ízlés, a vadászat modora maga s ennek segédeszközei hovatovább finomodtak. Nem szándékom ismételni”. (Hanvay, 1903)

„Válasz Hanvay Zoltán kedvesbátyámnak „Arkwright vizsla-idomítása” cz. munkájához. — Irta: Fónagy József. — ■ ült számunkban Hanvay Zoltán kedves bátyám a mi nestorünk, fáradhatatlan mesterünk, megkezdte Arkwright leghíresebb angol tenyésztő művének a bemutatását. A vizsla idomítását a mi fáradhatatlan mesterünk nekem ajánlja, úgy tesz, mint mikor toasztoznak a mi uraink és ilyen formán mondják: uram, uram Fónagy József uram szállok az úrhoz! Én még, ha nem vagyok is toasztírozó, azt felelem vissza, hogy állok elébe.” (Fónagy, 1903, old.: 31)

Érdekességgént jegyzem meg, hogy Hanvay hat számon keresztül folytatja azonos címmel ezt a cikksorozatot, mindegyiket Fónagynak ajánlva és mindegyiknél kiemelve, hogy bár kegyetlenséget nem, de kényszert igen is alkalmazni kell, mert a Fónagy féle „angol stílus” kevés a megbízható vizslák kiképzéséhez. És azt figyelmébe ajánlja, hogy ezt egy angol szerző is így gondolja, hiszen a cikk alapja Arkwright könyvének (Arkwright, 1902) fordítása.

Viszont a 6. számban van egy különleges pótlás, ami nem tartozik szorosan a két mesterkiképző csörtéjéhez, mégis említésre méltó és jól jellemzi ezt a világot:

„Pótlás a «Vizslaidomítás»-hoz. Sajnos, elnézés folytán a cikk fordítása közben kettőt fordítottam az Arkwright könyvében s ennek folytán lényeges dolgok kimaradtak, íme pótolom. Az olvasásnál tessék a lap 47. lapjának, második kolumnájának 17. sorában levő zárjel közti 13 számla után olvasni. A következő sorok bezárólag a 48. 1. 13-ik soráig benntfoglaltak a pótlásban. Ezután tessék a 3. szám 48. lap 14. sorával a továbbolvasást kezdeni.” (Hanvay, 1903)

Ennek a ciklusnak kinológiai szempontból talán legfontosabb média története, hogy a Nimród Vadászújság 1916-tól havi melléklettel a „Vadászeb”-bel egészül ki, mely megjelenik különszámként, minden hónap 20-án. Szerkeszti lovag Kerpely Béla.

„Az eb tenyésztését, ápolását, betegségeinek kezelését, idomítását, fajtáinak ismertetését tárgyaló képes szaklap.”

Rendkívül változatos témákat érint. Ha csak egyetlen számot áttekintünk, több, különböző típusú cikket találunk.

Nimród, 1916, (Nimród, 1916)

Felelős szerkesztő : lovag Kerpely Béla.

Kiadja «Nimród» Lapkiadóvállalat, Franklin-Társulat nyomdája,

Tartalom:

- Fajtaismertetők
 - Gondolatok a németvizsla tenyésztéséről. (Kerpely, 1916)
 - Tapasztalásaim a vadászspániellel. (I. Kiss, 1916)
- Nevelési tanácsok
 - A kutyák egy rossz szokásáról (Kyb., 1916)
- Állategészség
 - Gyakoribb ebbetegségek (Nimród, 1916)
- Jogi kérdések:
 - Vadászebek vasúti szállításáról (Nimród, 1916)
- Olvasói kérdések és válaszok
- Hirdetések / Apróhirdetések

A melléklet viszonylag hamar 1920-ban eltűnik, de nyolc év múlva, a Nimród akkori szerkesztője Kittenberger Kálmán 1928. július 10-i számában újra elindítja a „Vadászeb, A Nimród Vadászújság Havonkénti melléklete”-t. Rovatvezetőként az akkor már vadászkutyás, sőt kifejezetten vizslás körökben ismert Félix Endrét kéri fel.

Félix „Vadászebkedvelőkhöz” címmel írt beköszöntőjének részletében lefekteti a melléklet ars poétikáját:

„A Vadászeb melléklet célja lesz: jobban megismertetni a vadászkutyát, kiterjeszkedni mindazon gyakorlati munkákra, melyek a vadászkutya hatáskörébe tartoznak; segítségükre lenni azoknak, kik hozzá fordulnak; helyt adni egyes kérdéseknek s azok megvitatásának; a vadászkutya iránti szeretet ébrentartása; a kutyával való vadászat irányelveinek, módozatainak ismertetése. Felöleli minden vadászebajtára, úgymint: az összes vizslafajták, foxik, tacskók és spánielekre vonatkozó kérdéseket, útbaigazításokat nyújt a kezdő vizslásoknak.” (Félix, 1928)

Félix vizslás beállítottsága már ennél a beköszönő számnál is jól látszik, hiszen, bár az összes vadászebajtára szószólója kíván lenni a lap, minden egyes cikke valahogy a vizslákról szól:

- Július és a vizsla
- Lehet-e a foxit vizsla helyett használni?
- Milyen vizslával vadásszak?
- Az Országos Vizsla Club kiállításán 1928. június 17-én tartott előadásom

És így lesz ez még jó darabig hiszen akármelyik 1928-as számot vesszük elő, egy két eltérő témájú cikk mellet javarészt a vizslákról olvashatunk.

1940 – 1979

1940. május 15. igazi ünnepe a vadászkínológának: Megjelenik az első kifejezetten erre a témára szakosodott lap „A VADÁSZKUTYA”!

Felelős szerkesztő: Felix Endre, Felelős kiadó: Kölesei Kende Mihály, Laptulajdonos: Országos Vizsla Club

„Valamennyi vadászkutyafajta tenyésztését, gondozását, nevelését, tanítását és vadászatra való használatát tárgyaló szaklap. Lapengedély sz.: 3028/m. E. Iii. 1940. A „Magyar Kutyatenyésztő Egyesületek Országos Szövetsége”, a „Magyar Foxterier Tenyésztők Egyesülete”, a „Magyar Vérebegylet”, a „m. Kir. Honvéd Lovagló és Hajtótanárképző Iskola örkényi Falkavadásztársasága” és az „Országos Vizsla Club” hivatalos lapja.”

VÉRTESSY IVÁN ezredes, az Országos Vizsla Club elnöke írta a „Beköszönő”-t, melyet így zárt: „Kiváló szakíróink, meleg szerettei tárjaik ki tudásuk kincseskamrái jóit abban a reményben, hogy célunkat — a fajtisza vadászkutyával való sportszerű vadászat megkedveltetését és azt, hogy minden vadásznak igazéin jó vadászkutyája legyen — elérjük. Segítsen ebben a Magyarok Istene! VÉRTESSY IVÁN ezredes, az Országos Vizsla Club elnöke.” (Vértessy, 1940)

És valóban, már a kiadói közösség sokfélesége okán is sokkal szerteágazóbb volt a tárgyalt vadászkutyák típusa, mégis a továbbiakban is jelentős részt kapott a vizslakiképzés/idoimitás mestersége. Az 1940-1944 között megjelent 52 lapszámban a vizslaidoimitás 147 alkalommal, (a vizsla képzés szókapcsolata egyszer sem) kerül említésre.

Érdekes cikk jelenik meg a második évfolyam 11. számában. Kölcsei Kende Mihály ír egy remek összefoglalót a „Vizslák idomitásának fejlődése az utolsó 15 év alatt” (Kölcsei Kende, 1941) címmel. Itt köszönetet mond a „Vadászeb”-nek és alkotóinak Kittenberger Kálmánnak és Félix Endrének azért, hogy értékes szakirodalmat adtak a vizslával foglalkozók kezébe. Ennek köszönhetően:

„A kutyatartók a fajtisza tenyésztésre is mindig nagyobb súlyt helyeznek és szinte közérkölcse válik a tisztafajtában való tenyésztés. S ami a legörvendetesebb, vadászaink mindig jobban és jobban követelik a vadászkutyák tökéletes kiképzését. A kiképzés terén számtalan szakemberünk van. Soha annyi úrvezető még nem volt, értve alatta azt, aki saját maga képezi ki vizsláját, mint manapság. Mi régi vadászok, ha visszagondolunk a világháború előtti vizslaversenyekre, s összehasonlítjuk a maival, arra a meggyőződésre jutunk, hogy azok a régi versenyek elsődíjas vizslái a maiak mellett számításba sem jöhetnének” (Kölcsi Kende, 1941, old.: 206)

Felhívja továbbá a figyelmet arra, hogy a legutóbbi versenyen, 21 kutyából 16 első díjban végzett (pedig 11 magyar vizsla volt). Kifejti, hogy a magyar vadászok olyan szintre emelték a következetes tanulás okán a vizslaképzés művészetét, hogy koronás fők képeztették velük kutyáikat, vagy vásároltak magyar tenyésztőtől kiképzett vizslát.

A hatvanas hetvenes években a Magyar Vadász, később a Nimród egyedül maradt a vizslaidomítás problematikájával. A „vizslaidomítás” keresőszóra gyakorlatilag alig 66 cikk jelenik meg és sajnos ennek is nagy része hirdetés, korábbi könyvek méltatása.

1980 – 1999

A nyolcvanas évek elején megjelent „szakcikkek” kicsit úgy festenek, mintha az idomítás és képzés már csak másodlagos lenne bármilyen stílusban is, hiszen magának a vizslázásnak a létjogosultságát és elismertségét is megkérdőjelezni látszik a vadásztársadalom. A megváltozott vadászati szokások és természetes az apróvad vadászat szinte teljes eltűnése mind a lövés előtti, mind a lövés utáni munka szükségességét vitatja.

Roszkedvű cikkeket olvasunk, rosszkedvű vizslavezetőktől. A negyvenes évek eufóliája nyomtalanul eltűnt. A vizslavezetők kényelmetlenül és megbecsülés nélkül érzik magukat. A valódi szakmai vitáknak, amelyek a képzést előre vinnék, nyoma sincs.

A nyolcvanas évek elején, talán hogy élet vegye az erős kritikának, újabb stílus jelent meg a kedvelt vadászújságban. A korábbiakban talán nehezen elképzelhető cikk született, amely egy „vizsla szájába adja” a szerző által megfogalmazott szavakat. A címe: *VAKKANTÓ Egy vizsla néhány tapasztalata, észrevétele és tanácsa* (Füzesséry, 1980) Sajnos a szerző tragikus és hirtelen halála okán nem tudhatjuk, hogy az egyedi szemléletű cikk folytatódott volna-e a következő lapszámokban, beszólásai 1900-as évek odamondásait idézte. Felhánytorgatja a vadászok kulturálatlan viselkedését, a lenéző bánásmódját, az idegenkedését és értetlenségét

a vizslák és vizslavezetők felé. Felhívja a figyelmet, számadatokkal is bizonyítva a vizslamunka hasznára és ezzel párhuzamosan rávilágít annak alacsony elismertségére.

Ennek a gondolatsornak is folytatása lehetne az 1980-ban a Nimród 100. évfolyam, 10. számában megjelent érdekes, bár szaggatott (a 447. oldalon lévő cikk folytatása a 462. oldalon jelent meg közötté nagy adag sehogy sem köthető tartalommal) egy vita első felütése, (Nimród, 1980) ahol az ország különböző pontján tevékenykedő hivatásos vadászok, kutyaavezetők és tenyésztők fejtették ki véleményüket a hazai vizslaállomány minőségéről, szükségességéről és jövőjéről. Az alapvetések nagyon hasonlítanak a mostani gondolatokra

- törzskönyves – papír nélküli vita
- vadászó – versenyző vita
- a verseny/vizsga felkészít a vadászatra – nem készít fel vita
- részrehajló a bíráló – objektív a bíráló vita
- nagy mező fusson a kutya – 20-30 méter távolságban dolgozzon a kutya vita
- hivatásos kézben kell a vadászkutya - nincs már munkája a vizslának vita
- formára szelektál a tenyésztő - vadászati képességre kell szelektálni vita
- elvesztek a magyar vizsla vadászati képességei
- törzskönyves kutyanak lehet csak munkavizsgálata – nem törzskönyves is vizsgálhasson
- drága a kutya, drága a fenntartás
- nincs megbecsülve a jó vadászkutya
- semmit nem ér a magyarországi tenyésztés és képzés - 77-ben és 78-ban is elnyerte a vizslacsapat az Európa kupát vita

Egyszóval, ha kicsit hunyorít az ember, még azokat a ma vizslázó embereket is látja, akiknek a szájából szinte hallja a fenti érveket. Pedig eltelt közben 45 év.

Az alábbi néhány sort szó szerint idézem, mert ez is kísértetiesen összecseng azzal, a kutatásaim eredményeképpen találtam: a vizslaképzés modern szakirodalmának teljes hiányát:

„Vajon honnan is sajátítaná el valaki az idomítás mikéntjét? Csaknem egy évtizede vizsgáznak a vadászkutyák, és mindezek ellenére egyetlen modern — az állatpszichológia és etológia tudományának eredményeit figyelembe vevő - vadászkutya neveléssel foglalkozó szakkönyv sem jelent meg! A szakcikkek száma is vajmi kevés az eredményes felkészüléshez.

Jó, tudom ez azért hiányzott, mert a hivatásosak nem írtak, akik meg tudtak volna valami újat mondani, azok nem akartak darázsfészekbe nyúlni és ellenségeket szerezni maguknak azok közül, akiknek elsődleges erkölcsi vagy anyagi érdekük fűződött a kutyákhoz.” (Patay, 1980)

Érdekes kontraszt egy Pozsonyból érkezett levél, melyet a Nimród le is közöl, amely a Csehszlovák, a cikkben kettéválasztva Cseh és Szlovák vadászkutyázás kereteit, szabályozását követelményeit és eredményeit mutatja be. Azt hiszem, az akkori eredmények egy mai vizslavezető szívét is megdobogtatnák.

A következőket képzés és vizsgarendszernek köszönhetően és annak a törekvésnek, hogy törvényes eszközökkel kötelezik a vadászatra jogosultat a megfelelő mennyiségű és minőségű vadászkutya tartására, és képzésére, rövid időn belül megtette hatását.

Egy összegzés a cikkből:

„A rendelet szerint Szlovákiában jelenleg 3068 vizslára, 587 kajtató ebre, 1526 kotorék ebre, 755 vérebre és 845 hajtókutyára van szükség. Ez a létszám nálunk már régen megvan, ebben az évben 9343 vadászkutyával rendelkezünk. Csehországban a szükséges 19 978-cal szemben 29 022 vadászkutya segíti a vadászokat. A kutyák részére előírt vizsgák igényesek, általában a vadászszövetségek rendezik ezeket. Rendezhet vizsgát ezenkívül bármelyik vadásztársulat vagy ebtenyésztő klub is, de csak a járási bizottsággal együttműködve.” (KIRNER-LIGET Pozsony, 1980)

1981-ben, egy utolsó felütéssel lezárják a majd egy éve folyó vitát a Nimródban.

„VITAZÁRÓ Csaknem egy esztendeje tart a vita a vadászkutyák helyzetéről lapunk hasábjain. Bármennyire is sajnáljuk - mint minden vitát ezt is egyszer be kell fejeznünk. A MAVOSZ és a MEOE állásfoglalásának közlésével a vita - elméletileg - véget ér... ugyanakkor nagyon reméljük, hogy a gyakorlatban, a vadásztársaságokban, üzemi vadászterületeken, a vadászatokon most már a munka folytatódik!” (Nimród, 1981, old.: 158)

A vitazáró három cikkben a MAVOSZ vadászkutya munkabizottsága részéről Dr Beróti István (Bertóti, 1981), míg a MEOE részéről Farkasházy Miklós (Farkasházi, 1981) mondta el, hogy igazából minden jó, csak a morgolódók nem úgy látják. Mindkét szervezet a 78-as kynológiai konferencián megfogalmazott célokat említve állapította meg, hogy ezek jó célok, a munka elkezdődött és a szakirodalom is felzárkózik. Az eredményeket felsorolták, az értetlenséget nem értették. A rossz hangulatot a vadászemberekben keresték. A harmadik írás a Szerkesztőség megjegyzéseit tartalmazta. Ebben leírták, hogy tudják, hogy darázsfészekbe

nyúltak. A vitaindító cikkük nyomán mindösszesen 30 hozzászólás érkezett a szerkesztőségbe, melyből 26 írás jelent meg.

A vita itt nem a különböző kiképzési stílust preferáló kiképzők, hanem a vadászok és tenyésztők között alakult ki. A szerkesztőség oldaláról értékesnek találták a vitát, amely ráirányíthatja a figyelmet a valódi problémákra és érdemi munkát indíthat el. A két szervezet szerint érdemi munka folyik, amelynek felfelé ívelő pályája jól látható.

A valódi, több pólusú eszmecsere ezzel meg is szűnt a Nimród hasábjain.

Egy-egy aktuális szerző gondolatait, tanácsait közölték folytatásban a következő években. Érvek ütköztetése nem volt lehetséges, mert a sorozatok egymást követően indultak el, de egyébként sem lehetett komolyabb nézeteltérés a szerzők között, mert bár más stílusban írtak, a képzési módszereikben hasonló módon keverték a korai játékos, majd a vizsla egy éves kora körüli időszakban a parforce stílust.

A kilencvenes években jellemzően Huszár Tibor drótszőrű magyar vizsla tenyésztő – kiképző és vizslavezető írásai jelentek meg a vizslaképzéssel és amúgy általában a vizslázással kapcsolatban. A cikkeiben végig elemezte a vizslavizsgák és versenyek szabályzatát és annak hibáit, tippeket adott a drótszőrű magyarvizsla standard átalakítására. Huszár Tibor, mind könyvében, mind az itt megjelent cikksorozatban elsősorban megbízható eredmény érdekében a kényszer alkalmazását használja a vizslaképzésben, bár a „parforce apport” tanítást, mint szót így nem használja.

- HOGYAN TOVÁBB a drótszőrű magyar vizsla tenyésztésével? (Huszár, 1990)
- Vizsláknak vagy vizslatulajdonosoknak? Vizsgák, versenyek (Huszár, 1996)
- A vizslák leggyakoribb hibái, azok megelőzése, korrekciója (Huszár, 1999)
- A vizslák alapvető vadászati tulajdonlásai (Huszár, 1999)
- A vizsla képzésének szakaszai (Huszár, 1999)

Megjelennek még versenybeszámolók

- Nemzetközi vizslaverseny (Motesíky, 1990)

2000 - 2023

A kétezres évek elején két vizslavezető folytatásos cikksorozatát olvashatjuk a Nimród számaiban:

Az első, Pomázy Ágoston szövegével és Pöcz Dániel grafikájával megjelent *Képes vadászkutyaiskola*, melynek néhány száma kifejezetten a vizslaképzés alapjait mutatja be a

szükséges eszközöktől a játékos és parforce képzésen át az ültetésig, vízi munkáig. Jellemzően a 18. oldalon jelenik meg a „képregény”.

- Vadelhozás, I. (Pomázi, 2000)
- Vadelhozás, II (Pomázi, 2000)
- Vadelhozás, IV (Pomázi, 2001)
- Vadelhozás, V (Pomázi, 2001)
- Vadelhozás, VI (Pomázi, 2001)
- Vízi munka VII (Pomázi, 2001)
- VII fázis (Pomázi, 2001)
- XI fázis / a Par force idomítás 1 (Pomázi, 2001)
- X fázis / a Par force idomítás 2 (Pomázi, 2001)
- X fázis Az ültetés (Pomázi, 2001)
- XII Követés láb mellett vezetéken és szabadon (Pomázi, 2001)
- XIII Elfektetés, hasaltatás (Pomázi, 2001)
- XIV. Előreküldés, behívás (Pomázi, 2001)
- XV. Vonszalékmunka 1. (Pomázi, 2002)
- XVI. Vonszalékmunka (Pomázi, 2002)
- XVII Mesterséges vércsapamunka (Pomázi, 2002)
- XVIII Az apróvad jelzése (Pomázi, 2002)
- XVIII /b Az apróvad jelzése (Pomázi, 2002)

A továbbiakban a cikksorozat még folytatódik, sorra veszi az agarászat, kajtatóebek, kotorékmunka alapjait is.

Később ismét érinti a vizslaképzést

- XXII A vízivad és a vadászkutya (Pomázi, 2003)
- XXII/b A vízivad és a vadászkutya (Pomázi, 2003)
- XXIV. A vadászkutya-kiképzés segédeszközei (Pomázi, 2003)
- XXIV/B A vadászkutya-kiképzés segédeszközei (Pomázi, 2003)

Ezután, szintén több mint másfél éven át Maróti Béla: *Vadásztársunk a magyar vizsla* címmel jelenik meg több írás. A cikksorozat első eleme 2009-ben az augusztusi számban található. (Maróti, 2009)

A sorozat nem kizárólag a képzésről, hanem inkább általánosságban a fajtáról szól, érintve a képzést is. Az utolsó, 22. írás 2011 májusában jelenik meg a Nimród 99. évfolyam.5. számában Miciről, a rövidszőrű magyar vizsla szukáról (Maróti, 2011, old.: 54).

Az írások inkább elbeszélő stílusban íródtak. Általánosan a fajtáról, a magyar vizsla választásáról, tanításáról. Erről például a második cikkben így fogalmaz:

„A magyar vizsla tanítása

Szándékosan írtam tanítás kifejezést, bár a tökéletesen, sípjelekre dolgozó kutya összeépítésének kétségtelenül vannak sarkosabb, népszerűtlenebb elemei. Azért a csupán szoktatásos, rávezetési módszerrel is érhetünk el olyan eredményt, amivel sikeresen dolgoztathatunk vele egyéni vadászaton, később társas vadászaton is.” (Maróti, 2009)

A valódi vizslaképzést ezeken kívül nem igazán említi más szakcikk ebben az időszakban. Megjelennek a szokásos versenybeszámolók, fajtanépszerűsítő írások, de valódi vita, eszmecsere, talán mert a Nimród az egyedüli nyomtatott fórum, ahol ez előkerülhetne, nincs. Bár 2022-ben pont a Nimród veti fel a kérdést a „kényszer alkalmazásának szükségessége vagy annak tagadása” témában (Babiczy & Tauber, 2022), de válaszokat nem ad, általánosít és a fajtagondozók és vadászklubok felől érkező kezdeményezések említésével le is zárja a témát. A modern kinológiai és etológiai kutatások eredményeit használó, értelmező cikkek pedig sehol nem találhatók a „mezei” vizslavezető számára is elérhető és megérthető formában.

Összegezve mind a könyv formában, mind a folyóiratokban megjelenő szövegeket megállapítható, hogy a modern szakirodalom a vadászkutyák képzéséhez, nagyrészt hiányzik, illetve, ami van is, általában a korábbi munkák nyomán halad, figyelmen kívül hagyva az etológiában, a kinológiában, de akár egyéb tudományterületeken végbe ment ugrásszerű fejlődést. Mi több, a magyar gyakorlatban egyre inkább áttértek a poroszos oktatási stílusra és az ott, szintén a múlt század közepén vagy még régebben megjelent kiképzési módszereket tekintik vonalvezetőnek.

4.3 A kérdőíves megkérdezés eredményei

A szakirodalmi források felkutatása után online kérdőív segítségével

<https://forms.gle/2DxFB8sM4dusZN6b8>) (1. melléklet) vizsgáltam azt, hogy a vizslaképzéssel foglalkozók köre:

- Milyen összetételű társadalmi csoport?
- Mely szakirodalmat ajánlja?
- Milyen szinten ismert a magyar szerzők műveit?
- Milyen képzési stílust tart hatékonynak?
- Milyen képzési stílust leíró szakkönyvet tekint hitelesnek?

Az űrlapot 63 személy töltötte ki. Mivel olyan különleges rétegről beszélünk, amely kevés számú személyt tartalmaz, ez a kitöltöttség megfelelő lehet. Biztos vagyok benne, hogy a válaszok, az anonimitás ellenére a társadalmi elvárásoknak megfelelően torzított, de mégis rámutat arra, hogy a magyar vizslás társadalom mit gondol fontosnak.

Szociológiai jellemzők

A válaszadók kétharmada férfi (66.9%), egyharmada (33.1%) nő. A döntő többségük 26 és 55 év közötti (77,8%), de jelen van a 25 év alatti (6,3%) és az 55 éve feletti (15,9%) réteg is. A válaszadók nagy része több, mint 5 éve képez vizslát/vizslákat (73%) (7. Diagram). Jellemzően kisebb településen él és szinte az egész apróvadász szezonban (augusztus 15.- január 31) vadászik a kutyájával/kutyáival. Ez, ha a magyar vadászati szokásokat figyelembe vesszük 15-20 alkalmat jelent, kivéve, ha valaki „bérhajtó” vagy „kutyás hajtó” mert akkor a szezon számára nem csak a hétvégi vadászatokból áll, hanem hét közben is elmennek dolgozni egy hajtócsapattal. Ez azokra jellemző inkább, akik az „egész szezonban mint kutyás segítő” (54%) választ adták, de ott sem mindenkire.

74,6% rendelkezik érvényes vadászjeggyel, de csak 38,1% rendelkezik vadásztársasági tagsággal is.

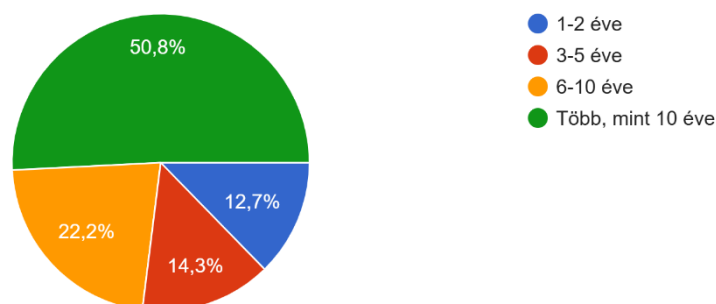
7. Diagram

A válaszadók csoportosítása az alapján, hogy mióta foglalkozik vizslaképzéssel

Forrás Google Űrlapok, saját adatok

Mióta foglalkozik vizslák képzésével:

63 válasz

A képzés céljára mutató kérdések

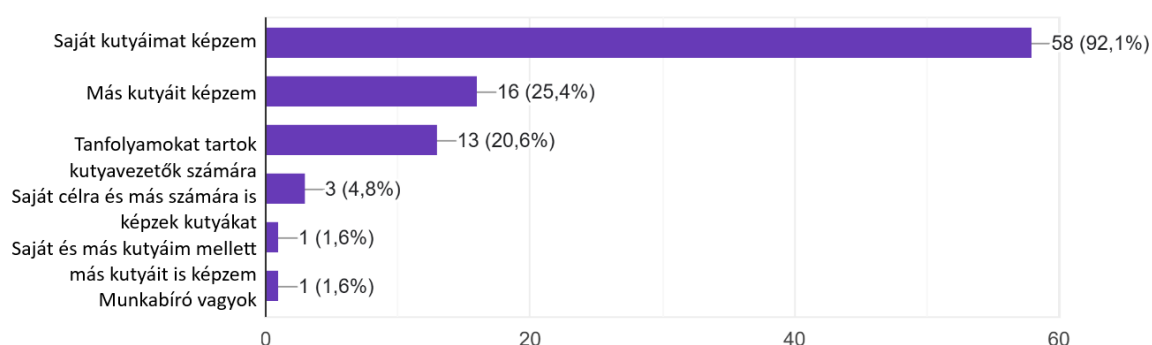
A válaszadók 92%-a elsősorban saját kutyáit képi, de 25% más kutyákat is képez és 20,6% vadászkutya vezető tanfolyamokat is tart (8. Diagram). 92,1% vizsgáztatott már kutyát életében de, 34,9% versenyen nem vezetett fel kutyát. A képzés célja elsősorban jó vadásztárs képzése (69,8%), de a válaszadók nagy része fontosnak tartja a VAV és a képesség- és tenyésztvizsgák teljesítését is (9. Diagram).

8. Diagram

A válaszok csoportosítása a képzés célja szerint

Forrás Google Űrlapok, saját adatok

Jellemzően ...

9. Diagram

A kutyák képzésének célja

Forrás Google Űrlapok, saját adatok

A kutyák "felhasználásának" célja

A válaszadók 68,3%-a gondolja úgy, hogy a kutyák képzését kölyökkorban kell elkezdni és csak 17,6% gondolja azt, hogy elég ivarérett kor után.

83,3% barát/mentor segítségével kezdett a vizslaképzésbe, de 79% a szakirodalmat is említi, mint forrást illetve 82,3% saját tapasztalataira támaszkodik. Jelentős, 30% fölötti azoknak az

aránya, akik kutyavezetői tanfolyamon vettek részt vagy az interneten néztek utána, esetleg oktatóvideókból tanultak. De ez a válaszadók egyharmada mindössze, jól látható, hogy a legfontosabb forrás még manapság is a szakirodalom.

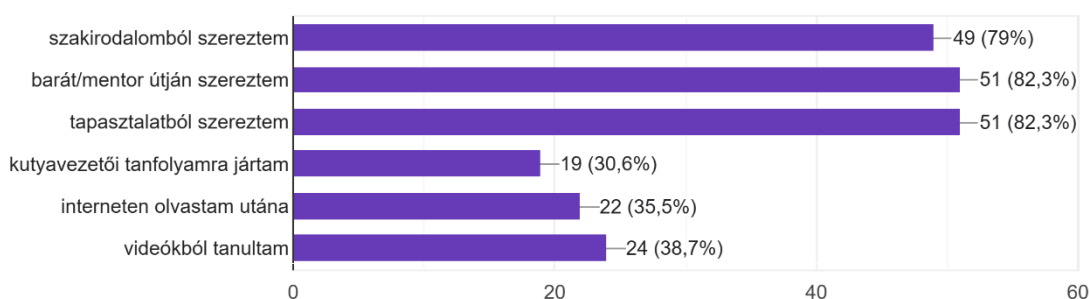
A szakirodalomban elsősorban a magyar szerzőktől származó írásokat tekintik mérvadónak (79,7%), de megjelölik a külföldi szerzőktől magyarul megjelent szövegeket (55,9%) és jelentős az idegen nyelven olvasók tábora is (23,7%) (10. Diagram).

10. Diagram

Milyen forrásokból tájékozódnak a válaszadók

Forrás Google Űrlapok, saját adatok

A vadászkutyák képzéséhez a tudást ...

Ha az a feladat, hogy saját tapasztalatok szerint ajánlanak szakkönyvet vagy szerzőt, elsősorban Carl és Uwe Tabel műveit ajánlják (17), de néhányan magyar szerzőket, Félix Endrét (8), id. és ifj. Jilly Bertalant (3) Kolossy Gábort (3) és Fónagy Józsefet (3) is említik (2. Diagram). Az ajánlott szakkönyvek közül egyedül Fónagy József nem a parforce képzési rendszer híve.

A kutatásaim során látótérbe került szakkönyvek közül csak keveset ismernek a vizslavezetők és jellemzően inkább azoknak a módszerét ismerik és ismerik el, akik szintén a parforce módszert követik.

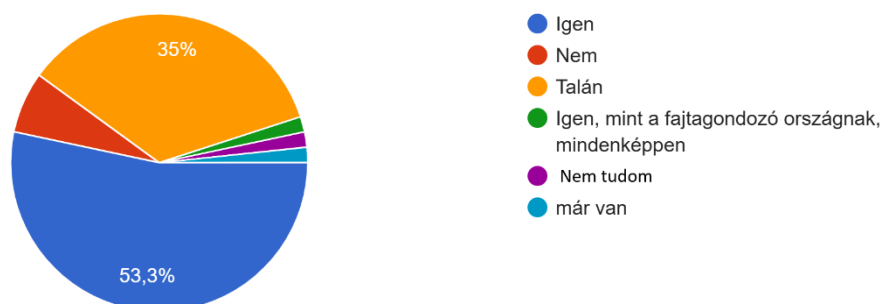
A válaszadók kicsit több mint a fele (53,3%) érzi szükségét egy modern vizslaképzési módszereket leíró szakkönyvnek, egyharmaduk (35%) ezt talán szeretné (11. Diagram).

11. Diagram

Szükség van-e módszertani könyvre?

Forrás Google Űrlapok, saját adatok

Szükség lenne-e a magyar viszonyokra épülő, modern vizslaképzéssel foglalkozó szakkönyvre?

A tapasztalatok a tudományos eredmények tükrében

A magyarországi vizslaképzés alapjait képező elérhető és hivatkozott magyar szerzők által írt szakirodalom szinte kizárólag a múlt század eleji és azelőtti alapokra épít, többségében kifejezetten a kényszeridomítás rendszerét tartva biztonságosnak. Újabb módszereket leíró szakirodalom nincs.

Ez azért is különös, hiszen az elmúlt évtizedekben, a kétezres évek eleje óta, egyre több nemzetközi és magyar munkacsoport foglalkozik a kutyák viselkedésének megértésével és tanulási sajátosságaival. Bár a vadászkutyaképzésben rendszeresen résztvevők nem kifejezetten a legfrissebb tudományos kutatásokat tekintik mérvadónak - bár saját bevallásuk szerint 23,7% idegennyelvű szakirodalmat is olvas - van néhány olyan tény, amely mellett nem mehetünk el.

A kutyák együttműködő viselkedésének genetikai okai

2017-ben jelent meg egy tanulmány egy kutatásról, amely azt próbálta vizsgálni, hogy a házasításnak a tudatos szelekció mellett voltak-e más feltételei? Ez a tanulmány a kutyák emberközpontú viselkedéséért felelős genetikai eltéréseket vizsgálja, különösen a 6. kromoszómán található, az embereknél felfedezhető Williams-Beuren szindrómához (WBS) köthető régiót, amely az embereknél az átlagosnál intenzívebb szociális viselkedést vált ki. Az emberi WBS fenotípusban hiperszocializációt, társrautaltságot és emellett bizonyos végtagi és arc deformációt mutat. Kiderült, hogy a GTF2I és GTF2IRD1 génekben bekövetkező változások a kutyák bizonyos egyedeinél is megtalálhatók, mely alapján feltételezték, hogy szerepük lehet

a házassítás folyamatában, mivel ezek az eltérések fokozzák az emberközpontú viselkedést, ami felelős lehet a kutyák emberekkel kialakított egyedi kapcsolatában. Kutyáknál a testi tünetek nem, de a fokozott szociális igény és az együttműködési hajlandóság ugyanúgy jelen van. (vonHoldt, és mtsai., 2017) A felefedezést egy másik kutatócsoport tovább vizsgálta és 1001 segítőkutya geno- és fenotípusát hasonlították össze azonos szempontok alapján. Vizsgálták a képzésük hatékonyságát, az emberekhez való viszonyukat, az együttműködésre való hajlamukat. A következtetésük az volt, hogy az egyedek nagy részében megtalálható volt a 6. kromoszómán található GTF2I és GTF2IRD1 géneken az a mutáció, amelyet az emberi genomban a Williams-Beuren szindrómához kötnek. A megfigyelési folyamat több évet vett igénybe és megállapították, hogy azoknál az egyedeknél, amelyeknél ez a mutáció jelen van, a képzésük könnyebb, hatékonyabb, mert a kutyák együttműködési hajlandósága sokkal nagyobb mértékű. A mutáció hiánya szignifikánsan nagyobb mértékben mutatható ki azoknál az egyedeknél, amelyek a képzés során temperamentumuk vagy képezhetőségük okán kihullottak. (Gnanadesikan, és mtsai., 2024) A kutatás másfelől a molekuláris biológia és a genetika területén is folytatódott, amely alapján feltérképezték az adott mutáns gén által befolyásolt folyamatokat és egyértelmű bizonyítékokat tártak fel a kutyák emberhez való fokozott szociális alkalmazkodásához és kötődéséhez. A kutatásnak magyar résztvevői is voltak (Kubinyi, Sándor, Miklósi) és az Állatorvosi Egyetem által rendelkezésre bocsátott agymetszeteket használták. (Tandon, és mtsai., 2024)

A kutatások összességében arra utalnak, hogy a kutyapopuláció nagy részében genetikusan kódolt az emberrel való együttműködés hajlama, amely vizsgálható és a képzés során felhasználható tulajdonságokat jelent. A tanulmányok egy részére a Kutyaetológiai Konferencia 2024 (amely a kutatók éjszakája programsorozat keretein belül 2024. szeptember 27-én került megrendezésre az ELTE Etológiai Tanszék munkatársai szervezésében) került említésre. *Prof. Kubinyi Enikő: A kutyák barátságos viselkedésének evolúciója biobanki minták alapján* című előadása után személyes kérdésekre kaptam egy fontos, bár még nem publikált választ. Azt kérdeztem, hogy előfordulhat-e, hogy a populációban nő azoknak az egyedeknek a száma, amelyek ezzel a génmutációval rendelkeznek. A válasz az volt, hogy, bár nem régóta folytatnak kutatásokat a témában, a vizsgált mintákban a nagyszámú jelenlét és folyamatos növekedés tapasztalható.

Ez alátámasztja azt a kutyások között megjelent véleményt, miszerint ez a kutya, már nem az 50 évvel ezelőtti kutya.

5 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Mint a vizsgált szövegek szellemiségéből is kitűnik, a Magyarországon megjelenő vizslás szakirodalom szinte kizárólagosan a több mint száz éves alapokra építkezik. Ez nem feltétlenül baj, hiszen egy olyan hagyományokat tisztelő világ, mint a vadászat, mindig is élő valóságnak tekintette a korábbi szokásokat. Lehet, hogy ezeket a vadászathoz szorosan köthető tudásokat más módon nem is lehet tanítani. Lehet, hogy ez így igaz. De nem biztos.

A probléma viszont az, hogy annak ellenére, hogy milyen áttörő tudományos felfedezéseket tettünk a kutyáink „működésének” megértésében, az elmúlt évtizedek kinológiai és etológiai felfedezéseit nem hogy nem használja a vizsla vezetéssel és vizslaképzéssel foglalkozó réteg, hanem nincs is róla tudomása.

Nem publikálták tudományos alapossággal, de közérthetően és praktikus feladatokon keresztül azokat az információkat, amelyek tudatában a vadászkutya képzőknek lehetőségük lenne a választásra abban, hogy a kutyáik tudásának alakításában milyen módszereket alkalmaznak.

Ez megint csak nem azt jelenti, hogy Magyarországon nincsenek olyan kiképzők, akik a modern eszközök használatán nem csak az elektromos nyakörvet értik. Vannak olyan vizslavezetők, akik képzik magukat és saját kutyáikon kísérletezve finomítanak a kutyáikkal való kommunikációjukon. Vannak, akik a munkakutyák más területein már jól működő technikákat és technológiákat beépítik képzési rendszerükbe és náluk láthatóan jól működik.

A probléma ezzel számomra kettős: egyrészt a láthatóan működik, még messze van a bizonyíthatóan működiktől. Nem állíthatunk valamit, ha nem vizsgáltuk.

Másrészt, ezek a „házi kísérletek” nem kerülnek ki a nagyközönség elé. Oka lehet ennek az a piaci valóság, hogy vannak, akik ezeknek a titkos tudásoknak a birtoklásából élnek. Nem érdekük, hogy más is tudja. Másrészt hiányzik a hazai kynológiából az a tudományosan is felkészült, de a gyakorlatban is tapasztalt réteg, aki képes lenne ezeket az újításokat kommunikálni.

Az etológiai kutatások alapján azt is kijelenthetjük, hogy a civilizált rendszerekben élő kutyák genetikai változásai is arra utalnak, hogy a vadásztársaink egyre inkább együttműködésre vannak kódolva.

Ez még akkor is elfogadható, ha az ezirányú kutatásokat még nem minden részletében publikálták, illetve akkor is, ha tudjuk, hogy a viselkedésben jelentkező különbségeket okozó

genetikai változók poligénes jellegűek, így az öröklődésük, megjelenésük és a fenotípusban való dominanciájuk is sokismeretlenes. Ennek ellenére, ha feltételezzük, hogy a tenyésztésben a korai időktől fogva a jobb képességű, könnyebben tanítható, jobban teljesítő egyedeket választottuk és, ha feltételezhetjük a kutatások alapján azt, hogy ez a fajta genetikai mutáció valós összefüggésbe hozható a kutyák együttműködési hajlamával és egyre nagyobb arányban jelen van, akkor valószínűsíthetjük, hogy a mutációval élő egyedek száma számosságban és arányaiban is növekedést kell, hogy mutasson.

Ez viszont azt jelenti, hogy a velünk élő, velünk vadászó kutya más lehet, mint 50 éve.

Agyaki Gábor mondta egy beszélgetésünk során, hogy a kutya evolúciója a világon a leggyorsabb: 50 év alatt munkaeszközből gyerekké fejlődött. Ez nem csak a kutyákhoz való hozzáállásunkat jelöli, hanem a kutyák fizikai és mentális tulajdonságait is. A vizslák mindig is szoros kapcsolatban éltek az emberrel, ezért az emberi társadalom változásait mindig gyorsan követték.

Ez korántsem jelenti azt, hogy a mai kor vizslái kevésbé lennének odaadók, bátrak, leleményesek, kitartók korábbi társaiknál, hanem azt jelenti, hogy a kiképzőknél gyorsabban alkalmazkodtak a mai kor követelményeihez. Lássuk be, vadászat után ma egyre kevesebb vizsla megy a vadászházba a kandalló elé. Legtöbbjük a fürdőszobába érkezik haza, ahol nem csak az esetleges sebeiket kezeljük, hanem lecsutakoljuk és beengedjük a gyerekekhez a szobába, a TV elé.

Arról lehet vitatkozni, hogy van-e egyáltalán szükség vizslamunkára a vadászatokon. Mint a folyóiratokban megjelent cikkek is mutatják, a 60-as évek óta vitatkozunk is. Az viszont nem lehet kérdés, hogy, ha bárhol is jelen van egy vadászkutya a vadászaton, annak a lehető legjobb kiképzési szinten és megbízhatóan kell működnie. Ha pedig magunkévá tesszük az elvet, hogy a vadászkutyafajták értékének megőrzéséhez hozzátartozik a kutyák vadászias viselkedésének és temperamentumának megőrzése is, ezért elfogadjuk, azt, hogy a tenyésztésbevitelhez ezekről az öröklött vagy veleszületett tulajdonságaikról számot kell adniuk. ÍHa a tenyésztésbe csak a, legalább elviekben vadászatra képes egyedek kell, hogy kerüljenek, a vizsláinkat képeznünk kell. Ehhez pedig jó képzési tervek, következetes nevelésre, tudatosan használt eszközökre és nagyon sok információra és tapasztalatra van szükségünk.

A negyvenes évek sikerei, az a megbecsültség, amely akkoriban a magyar vizslavezetők munkáját övezte bizonyítéka volt annak, hogy a tiszteletteljes szakmai párbeszéd, a tudományos alapokra épített szakirodalom bősége, és a korrekt megméréstetés eredményes

és jó vizslákat és vizslavezetőket teremt. Akkor is, ha akár az alapelvek szintjén is feloldhatatlan ellentétek feszülnek, minden módszer és stílus a tökéletesre törekszik, hogy igazát bizonyítsa. Ma már tudományosan is bizonyított, hogy a kutyák nagy része genetikusan kódolt az együttműködésre. Modellezhetőek a tanulási folyamatok, felülírhatók a korábbi beidegződések. De csak akkor működhet, ha a tudományos eredményeket nem figyelmen kívül hagyva, valóban változik a hozzáállás.

Ha nincs megfelelő szakmai párbeszéd, ha nincs egy olyan réteg, amely a kynologia tudományát nem csak „ugatja”, hanem kutatja és használja és publikálja is, akkor majd kétszáz éves csapákon megyünk újra és újra egy olyan megváltozott közegben és társsal _a modern vizslákkal - amelyek már régen nem ezt a szellemiséget kívánják meg.

Egyszerű és megismételhető módszerekkel kutatni kell a vadászkutyák tanulási képességeit. Meg kell ismernünk valóban és mélyen ezeket a vizslákat, amelyekkel vadásztársak vagyunk, de az életünk nagy részén is osztozunk.

Javaslom tehát egy olyan kutatási cél megvalósítását, amely a mai vizsla „működését” vizsgálja. Vizsgálja akár a genetikus mutáció jelenlétét, vizsgálja a korai szocializációt és a más területen dolgozó kutyák esetében a munkafolyamatok tanításánál már bevált módszereket a vadászkutyaképzésben. Ennek eredményeit figyelembe véve ki kell alakítani egy olyan képzési metódust, amely a mai társadalmi elvárásoknak, és a vadászatokon jogosan elvárt képzettségi szint kialakításának egyaránt megfelel.

Ha az eredmények megfelelnek feltételezésnek, miszerint a mai vizslák a vadászatokon követeltek mellett más elvárásoknak is meg kell, hogy feleljenek és ez befolyásolhatja a tanulási és képzési folyamatokat, kialakítható egy olyan tanítási rendszer, amely éppolyan eredményes, mint a korábban alkalmazottak, mégis kevesebb terhet ró a kutyára.

6 ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozat a magyarországi vizslaképzés alakulását vizsgálja a magyar szakírók által megjelentetett szövegek, a jelenkori vizslaképzők tudása és véleménye és az elmúlt évtizedek kutatási eredményei alapján az 1820-as évektől 2023-ig.

A megjelent önálló kiadványokat és szakkikkeket az alábbi szempontok szerint vizsgáltam:

- a megjelenés célja
 - kiképzési, idomítási módszerek tanítása
 - viták a képzési stílusokról
 - esemény beszámolók
 - hirdetések

A kiképzési módszerek tanítását illetve leírását tartalmazó irodalmat tovább vizsgáltam az ajánlott

- kiképzési eszközrendszer alapján:
 - kényszeren alapuló „par force” módszer
 - rávezetésen alapuló „játékos” módszer

A vallott képzési alapelveik szerint azért volt fontos vizsgálni a szerzők munkáját, mert a vitáikból, érveikből világosan kiderült, hogy a legtöbb idézett szerző önmagát is bizonyos képzési elvek mellett kötelezi el.

Megállapítható, hogy bár mind a kényszerre épülő parforce rendszer, mind a játékoságra építő, kevésbé intenzív módszerek is jelen vannak a képzési ajánlásokban, de a parforce rendszerű lényegesen, több mint kétszer gyakrabban szerepel.

Megállapítottam, hogy az elmúlt évtizedekben valós, a vizslaképzés mai kihívásaira választ adó szakirodalom nem született. A kiképzők és a fajtagondozó szervezetek a sok esetben több mint 100 éves technikákat kifejtő szakkönyveket ajánlják.

Kérdőíves rendszerrel felmértem azt, hogy a magyarországi vizslavezetők milyen szakirodalmat ajánlanak, melyeket ismernek és milyen képzési elvek mentén dolgoznak szívesebben.

Feltételeztem, hogy ennek oka lehet a hagyománytisztelet, mely szerint a kutyák kiképzésének van egy kialakult módszere és ehhez ragaszkodunk, de oka lehet az is, hogy azok a kiképzők, akik már új technikákat építettek be a képzési tevéikbe és képesek tudományos alapossággal végiggondolni a rendszerüket, azok nem akarják még megosztani másokkal. Akár azért, mert

ebből élnek, akár azért, mert még nincs elég adat a birtokukban ahhoz, hogy ne csak tudják, hanem bizonyítani is tudják a módszerük működését.

Megállapítottam, hogy bár léteznek a tanulási technikákat egyértelműen támogató és értelmező kutatások, ezek a vadászkutyás társadalom részére nehezen elérhető, ismeretlen vagy nem is keresett terület. Az elmúlt évtizedekben megjelent, a kutyák tanulásával kapcsolatos tudományos megállapítások nem épültek még be praktikusán a vadászkutyaképzésbe olyan szinten, hogy ez akár szakcikk vagy szakkönyv formájában megjelenhessen.

Véleményem szerint létezik egy olyan vizslás réteg, amelyik fogékony lehet a modern módszerek és a hagyományos eljárások kiegyensúlyozott működésére, mint ahogy az 1920-as és 40-es években is megtalálta a követőit mind a parforce, mind a játékos módszer.

Az is fontos, hogy fent említett időszakhoz hasonlóan szükség lenne egyfajta kiegyensúlyozott párbeszédre, építő vitákra a vizslás társadalomban annak érdekében, hogy a vizslák képzésében utolérjük azokat a mai modern kutyákat, amivé a városi ingerdús környezet tette őket.

Fontosnak tartom tehát egy olyan kutatási cél megvalósítását, amely valós, kifejezetten a vizsla-, tágabb értelemben a vadászkutyaképzésre irányul és azt vizsgálja, hogy melyek a modern kutyát jellemző új tulajdonságok. Az eredmények alapján pedig vizsgálható az, hogy az új tanítási és tanulási technikák milyen módon építhetők be a vadászkutyaképzésbe olyan módon, hogy a lehető legkevesebb terhet rójon mind a kutyára, mind a kiképzőre.

7 IRODALOMJEGYZÉK

- Aria, M., Alterisio, A., Scandurra, A., Pinelli, C., & D’Aniello, B. (2021). The scholar’s best friend: research trends in dog cognitive and behavioral studies. doi:10.1007/s10071-020-01448-2
- Arkwright, W. (1902). *The Pointer and His Predecessors: An Illustrated History of the Pointing Dog from the Earliest Times*. London: Arthur L. Humhreys.
- Bába, K. (1928). *A magyarvizsla*. Szeged: Szerzői magánkiadás.
- Babiczyk, A., & Tauber, I. (2022. Június). A kényszer helyes és helytelen értelmezése. *Nimród*, 33-35.
- Bertóti, I. (1981). A MAVOSZ vadászkutya bizottságánakálláspontja. *Nimród*, 101(4), 158-159.
- Bocskay, R. (1867). *Vizsla-tanító könyv*. Nyitra: Szigler Testvérek.
- Craig, W. (1918. 2). Appetites and Aversions as Constituents of Instincts. *Biological Bulletin*, 34(2), 91–107.
- Cserszilvási, Á. (1874). Vizslatanítás. In *A vadászat mestere*. Budapest: Franklin Társulat.
- Farkasházi, M. (1981. 4). A Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesületének álláspontja. *Nimród*, 101(4), 158-159.
- Farkasházy, M. (1976). A vadászkutya idomítása. In K. Izrael (Szerk.), *A vadászkutya* (A vadgazdálkodás fejlesztése. kötet, old.: 139). Budapest: MÉM Vadászati és Vadgazdálkodási Főosztálya.
- Farkasházy, M. (1982). *Vadászkutya vizsga- és versenyszabályzat*. Budapest: Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete.
- Félix, E. (1928. 7 10). Vadászebkedvelőkhöz. *Nimród, Vadászeb (A Nimród Vadászújság havonkénti melléklete)*, 16(20), 365.
- Félix, E. (1929). *A vadász és vizslája*. Budapest: Franklin Társulat Nyomdája.
- Félix, E. (1947). *Kezdő vizslás kézikönyve*. (Z. Hámory, Szerk.) Budapest: Nimród Kis Könyvtár.
- Félix, E. (1948). *Apróvad vadászata vizslával*. Budapest: Nimród Kis Könyvtár.

- Fónagy, J. (1893). *A vizsla idomítása*. Budapest: Atheneum Irodalom és Nyomda.
- Fónagy, J. (1900. 11). A vizslának lefektetésre tanítása. *Zoologiai Lapok*, 2(11), 222.
- Fónagy, J. (1903. 1). Válasz Hanvay Zoltán kedvesbátyámnak „Arkwright vizsla-idomítása“ cz. munkájához. *Vadászat és Állatvilág*, 3(2), 31.
- Füzesi , T., Füzesiné, Z. S., Tumay, J., Balogh, Z., Bernáth, K., & Csizmadiáné, K. V. (1996). *A magyar vizsla*. (K. Szikra, Szerk.) Budapest: Magyar Vizsla Klub-MEOE.
- Füzesiné, Z. S. (2004). *A magyar vizsla*. (Á. Bíró, Szerk.) Elektra Kiadó.
- Füzesséry, G. (1980. 12). Vakkantó Egy vizsla néhány tapasztalata észrevétele és tanácsa. *Nimród*, 100(12), 110.
- Gnanadesikan, i., Tandon, D., Bray, E., Kennedy, B., Tennenbaum, S., MacLean, E., & vonHoldt, B. (2024. 03 01). Transposons in the Williams–Beuren Syndrome Critical Region are Associated with Social Behavior in Assistance Dogs. *Behavior Genetics*. doi:10.1007/s10519-023-10166-7
- Graham, L. R. (1993). *Science in Russia and the Soviet Union: A Short History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hanvay, Z. (1891). *Sport-szilánkok a vadászat-természetrájk és vizslászat* . Budapest: Brózsá Ottó Könyvnyomdája.
- Hanvay, Z. (1903. 1). A vizsla idomításáról.* Ajánlva Fónagy József barátomnak. *Vadászat és Állatvilág*, 3(1), 13.
- Hanvay, Z. (1903. 3). Pótlás a «Vizslaidomítás»-hoz. 3(6), 94.
- Hassenani Suchanek, V. (1901. 9). Országos vizslaverseny Nagy-Surányban, 1901. szeptember hó 1-én és 2-án. (B. G. Félix, Szerk.) *Zoologiai Lapok*, 3(18), 290.
- Hölle, M. (1933). *A minden-es-vizsla nevelése és tanítása* (A természet könyvtára. kötet). (H. Nadler , Szerk.) Budapest: Budapest Székesfőváros Állat- és Növénykertje.
- Huszár, T. (1990. 9). HOGYAN TOVÁBB a drótszőrű magyar vizsla tenyésztésével? *Nimród*, 110(17), 20 (404).
- Huszár, T. (1995). *A vizslák idomítása és vezetése vadászaton és versenyen*. Magánkiadás.

- Huszár, T. (1996. 8). Vizsláknak vagy vizslatulajdonosoknak? Vizsgák, versenyek. *Nimród*, 84(8), 26.
- Huszár, T. (1999). A vizsla képzésének szakaszai. *Nimród*, 87(7), 30.
- Huszár, T. (1999). A vizslák alapvető vadászati tulajdonlásai. *Nimród*, 87(3), 34.
- Huszár, T. (1999). A vizslák leggyakoribb hibái, azok megelőzése, korrekciója. *Nimród*, 87(6), 40.
- I. Kiss, D. (1916). TAPASZTALÁSAIM A VADÁSZ SPANIELLEL. *Nimród*, 4(24).
- id. Jilly, B., & ifj. Jilly, B. (1962). *A vadászkutyák idomítása*. Budapest: Mezőgazdasági Kiadó.
- Ilosvai, L. K. (1928). *A kutya sportszerű tenyésztése, nevelése és idomítása*. Budapest: IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-TÁRSULAT.
- Izrael, G. (Szerk.). (1976). *A vadászkutya*. Budapest: M.É.M Vadgazdálkodási Főosztálya.
- Kerpely, B. (1916). GONDOLATOK A NÉMET VIZSLA TENYÉSZTÉSÉRŐL. *Nimród*, 4(24).
- KIRNER-LIGET Pozsony. (1980. 11). Vadászkutyák Csehszlovákiában. *Nimród*, 100(11), 494.
- Knefely, M. (1996). Vadászkutya. In I. Bán (Szerk.), *Vadászetika* (1. kötet). Balatonfenyves: Lipták Kiadó.
- Kolossy, G. (1943). *"Betyár" A magyar vizsla*. Budapest: Vadászati Útmutató.
- kölcsi Kende, M. (1941. 11). Vizslák idomításának fejlődése az utolsó 15 év alatt. *Vadászkutya*, 2(11), 206.
- Kyb. (1916). A KUTYÁK EGY ROSSZ SZOKÁSÁRÓL. *Nimród*, 3(24).
- Lorenz, K. (1973). *Die acht Todsünden der zivilisierten Menschheit*. München: Piper.
- Lorenz, K. (2001). *A civilizált emberiség nyolc halálos bűne*. Újlengyel: CARTAPHILUS Könyvkiadó Kft.
- Magyar Nemzet. (1901. 2). Hirdetés. *Magyar Nemzet*, 20(48), 24.
- Maróti, B. (2009). Vadásztársunk a magyar vizsla. *Nimród*, 97(8), 46.
- Maróti, B. (2009). Vadásztársunk a magyar vizsla, A magyar vizsla tanítása. *Nimród*, 97(9), 49.
- Maróti, B. (2011). Vadásztársunk a magyar vizsla. *Nimród*, 99(5), 54.

- Maróti, B. (2012). *Vadásztársunk a magyar vizsla*. (L. Gyenge, Szerk.) Budapest: Nimród Vadászújság.
- Miczek, Z. (2008). *A Drótszőrű Magyar Vizsla / The wirehaired hungarian vizsla*. Szerzői magánkiadás.
- Mika, K. (1894). *A vizsla parforce-idomítása: Oswald és Wörz módszere nyomán*. Budapest: AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT.
- Mikósdý, A. (1965). *A vizsla tanítása és mezei munkája*. Budapest: Sportpropaganda.
- Motesíky, Á. (1990). Nemzetközi Vzslaverseny. *Nimród*, 110(23), 22.
- Nimród. (1916). GYAKORIBB EBBETEGSÉGEK. *Nimród*, 4(24).
- Nimród. (1916. 8). Vadászeb. (I. K. Béla, Szerk.) *Nimród*, 4(24).
- Nimród. (1916). VADÁSZEK VASÚTI SZÁLLÍTÁSÁRÓL. *Nimród*, 4(24).
- Nimród. (1939. 6). Hirdetés. *Nimród*, 27(17), 264.
- Nimród. (1980. 10). Vita. *Nimród*, 100(10), 447, 462.
- Nimród. (1981). Vitazáró. *Nimród*, 101(4), 158-159.
- Ölvedy, K. (1874). *A vizslatanító*. Szombathely: Bertalanffy Könyvnyomdája.
- Ötvös, B. (1924). *A vizsla és tanítása*. (I. Bársony, Szerk.) Budapest: Franklin-Társulat Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda.
- P.J. (1898. 8 1899-08-15). Vadászat és magyarság címmel. *A Természet*, 2(24), 309.
- Pák, D. (1829). *Vadásztudomány* (1. kötet). Buda: Magyar Királyi Tud. Egyetem.
- Patay, L. (1980. 10). Bajok a póráz két végén. *Nimród*, 100(10), 447.
- Pavlov, I. P. (1927). *Conditioned Reflexes: An Investigation of the Physiological Activity of the Cerebral Cortex*. Oxford: Oxford University Press.
- Pesti Napló. (1965). Különfélék. *Pesti Napló*, 16(4589), 2.
- Pomázi, Á. (2000). Vadelhozás I. *Nimród*, 88(11), 30.
- Pomázi, Á. (2000). Vadelhozás, II. *Nimród*, 88(12), 18.
- Pomázi, Á. (2001). Vadelhozás, III. *Nimród*, 88(1), 18.

- Pomázi, Á. (2001). Vadelhozás, IV. *Nimród*, 89(2), 18.
- Pomázi, Á. (2001). Vadelhozás, V. *Nimród*, 89(3), 18.
- Pomázi, Á. (2001). VII fázis. *Nimród*, 89(6), 18.
- Pomázi, Á. (2001). Vízi munka VII. *Nimród*, 89(5), 18.
- Pomázi, Á. (2001). X fázis / a Par force idomítás 2. *Nimród*, 89(8), 18.
- Pomázi, Á. (2001). X fázis Az ültetés. *Nimród*, 89(9), 18.
- Pomázi, Á. (2001). XI fázis / a Par force 1 idomítás. *Nimród*, 89(7), 18.
- Pomázi, Á. (2001). XII Követés láb mellett vezetéken és szabadon. *Nimród*, 89(10).
- Pomázi, Á. (2001). XIII Elfektetés, hasaltatás. *Nimród*, 89(11), 18.
- Pomázi, Á. (2001). XIV. Előreküldés, behívás. *Nimród*, 89(12), 18.
- Pomázi, Á. (2002). XV. Vonszalékmunka 1. *Nimród*, 90(1), 18.
- Pomázi, Á. (2002). XVI. Vonszalékmunka. *Nimród*, 90(2), 18.
- Pomázi, Á. (2002). XVII Mesterséges vércsapamunka. *Nimród*, 90(3), 18.
- Pomázi, Á. (2002). XVIII /b Az apróvad jelzése. *Nimród*, 90(6), 18.
- Pomázi, Á. (2002). XVIII Az apróvad jelzése. *Nimród*, 90(5), 18.
- Pomázi, Á. (2003). XXII A vízivad és a vadászkutya. *Nimród*, 91(5), 18.
- Pomázi, Á. (2003). XXII/b A vízivad és a vadászkutya. 91(6), 18.
- Pomázi, Á. (2003). XXIV. A vadászkutya-kiképzés segédeszközei. *Nimród*, 91(6), 18.
- Pomázi, Á. (2003). XXIV/B A vadászkutya-kiképzés segédeszközei. 91(11), 18.
- Pomázi, Á. (2006). *Nemzeti kincsünk, a magyar vizsla*. Szerzői magánkiadás.
- Prónay, D. (1839). *Visla tanító könyv, melyben a visla faj, s annak felnevelése, szobabeli tanítása, mezőre vezetése, s a kutya betegségek gyógyszereikkel együtt, rövideden és értelmesen befoglaltatnak*. Pest: Trattner-Károlyi bet.
- Simalcsik, I. (1910). *A vizsla nevelése és idomítása*. Dunaföldvár: Ifj. Nagel Ottó.
- Szilágyi, I. (1902. 2). Mika Károly nekrológ. *Vadászat és Állatvilág*, 2(3), 39.

- T.M. (1880). Lord. Vizsla-biographia és pedagogia ajánlva Hanvay Zoltán úrnak. *Vadász Lap*, 1(12), 143 - 146.
- Tabel, C. (1964). *Der Jagdgebrauchshund. Erziehen, Abrichten und Führen*. München: BLV.
- Tabel, C. (1999). *A mindenes vadászkutya nevelése, kiképzése, vezetése*. (B. József, Ford.) Lajosmizse: Magyar Entenyésztők Országos Egyesülete.
- Tabel, C., & Tabel, U. (2018). *A fiatal vadászkutya*. (S. Edit, Ford.) Budapest: Fehér Mihály és Kertész Sándor, Nimród Vadászújság.
- Tabel, U. (2012). *A vércsapán- A mindenes vadászkutya kiképzése vérebmunckára*. Fehér Mihály - Kertész Sándor Nimród Vadászújság.
- Tandon, D., Kubinyi, E., Sándor, S., Faughnan, H., Miklósi, Á., & vonHoldt, B. (2024. 08 07). Canine hyper-sociability structural variants associated with altered three-dimensional chromatin state. *BMC Genomics*. doi:10.1186/s12864-024-10614-6
- Tumay, J. (2000). *A magyar vizslákról századunk első felében*. Budapest.
- Udell, M. (2015). When dogs look back: inhibition of independent problem-solving behaviour in domestic dogs (*Canis lupus familiaris*) compared with wolves (*Canis lupus*). *Biology Letters*. doi:10.1098/rsbl.2015.0489
- Vadász Lap. (1900. 12). Hirdetés. *Vadász Lap*, 21(34), 454.
- Vadász Lap. (1901. 5). Hirdetés. *Vadász Lap*, 22(14), 199.
- Vértessy, I. (1940. 5 15). Bekösző. (E. Félix, Szerk.) *Vadászkutya*, 1(1).
- vonHoldt, B., Shuldiner, E., Koch, I. J., Kartzinel, R. Y., Hogan, A., Brubaker, L., . . . Udell, M. A. (2017. Jul 19.). Structural variants in genes associated with human Williams-Beuren syndrome underlie stereotypical hypersociability in domestic dogs. *Science advances*. doi:10.1126/sciadv.1700398
- Vuray, G., & Zsombori, M. (2021). *Vizsla-Tanító Könyv*. Budapest: Magánkiadás.
- Zoologiai Lapok. (1899). A német vizsla idomítása. *Zoologiai Lapok*, 1(6), 120.
- Zoologiai Lapok. (1899). A vadrécék vadászata. I. Diezel-Mika »Az apróvad vadászata« című könyvének alapján. *Zoologiai Lapok*, 1(6-7), 117.

Zoologiai Lapok. (1899. 4 1899.04.15.). Vadászati teendők április hónapban. *Zoologiai Lapok*, 1(4), 53.

Zoologiai Lapok. (1900. 12). Hirdetés. *Zoologiai Lapok*, 2(12), 228.

8 ÁBRAJEGYZÉK

1. Ábra A vizslások csoportosítása vizslatartási céljuk szerint	9
---	---

9 DIAGRAMJEGYZÉK

1. Diagram Összehasonlító nézet a kutyákkal végzett kognitív vizsgálatokról szóló tanulmányokról megjelent tudományos cikkekről éves csoportosításban	13
2. Diagram A kérőívet kitöltők által ajánlott irodalom	16
3. Diagram A vizslaképzéssel kapcsolatos művek megjelenése ötvenéves ciklusokban	20
4. Diagram Magyar szerzők vizslázással kapcsolatos művei 1829-2023 között.....	21
5. Diagram Szakkönyvek felosztása ajánlott képzési módszer szerint.....	27
6. Diagram Az idomítás/kiképzés szavak együttes megjelenésének ábrázolása	29
7. Diagram A válaszadók csoportosítása az alapján, hogy mióta foglalkozik vizslaképzéssel .	41
8. Diagram A válaszok csoportosítása a képzés célja szerint	42
9. Diagram A kutyák képzésének célja	42
10. Diagram Milyen forrásokból tájékozódnak a válaszadók.....	43
11. Diagram Szükség van-e módszertani könyvre?	44

10 MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

1. Melléklet A Google Űrlapok alkalmazásban felhasznált kérdőív **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönöm témavezetőmnek, Abayné Dr. Hamar Enikőnek türelmét és azt, hogy helytálló kritikájával jobb munkára sarkalt! Köszönöm az előző munkám bírálójának, Dr. Kovács Szilviának, hogy bár védésre alkalmasnak ítélte a dolgozatomat, tárgyyszerű véleményével feltárta annak hibáit, hiányosságait ezért a dolgozatot visszavontam. Így ez a munkám alaposabb, tudományosabb és méltóbb lehetett!

Köszönöm Zsombori Miklósnak, a vadaszkonyvek.hu tulajdonosának, hogy saját gyűjteményét is rendelkezésre bocsátva segített eligazodni a szakirodalom sokaságában!

Köszönöm csoporttársaimnak, Bathó Henriettnek és Mészöly Tamásnak azt, hogy bármikor rendelkezésemre álltak, amikor elbizonytalanodtam és gondolataimat nehezen szorítottam be a szakdolgozat formai keretei közé!

Köszönöm barátaimnak, Dr. Bögöti Gábornak és Dr. Kovács Gábornak a tartalmas beszélgetéseket, amelyek mindig előre vitték a gondolatmenetet!

És végül, de nem utolsósorban köszönöm a családomnak és férjemnek, Nagy Imrének, hogy minden egyéb terhet igyekeztek levenni a vállamról, hogy nyugodtan dolgozhassak!

Magyar szerzőktől, Magyarországon megjelent könyvek a vizsla képzéséről

A MATE kynologia szakos hallgatójaként ebben a témában készíték szakdolgozatot. Tudni szeretném, hogy milyen szakkönyveket ismernek, olvastak és/vagy használnak a magyarországi vizslakiképzők. A kérdőív teljesen anonim, de sokat segít abban, hogy megismerjük a magyarországi vizslaképzés tudásának forrásait. A kutatás eredményét szívesen közzéteszem majd így bárki számára elérhetővé válik. A tudományos kutatás okán, most magázódjunk.

A válaszadó neme:

- ☐ nő
- ☐ férfi
- ☐ nem kívánom jelölni

Életkora:

- ☐ 18-25 éves
- ☐ 26-35 éves
- ☐ 36-45 éves
- ☐ 46-55 éves
- ☐ Elmúlt 55 éves

Mióta foglalkozik vizslák képzésével:

- ☐ 1-2 éve
- ☐ 3-5 éve
- ☐ 6-10 éve
- ☐ Több, mint 10 éve

Lakhelye:

- ☐ Nagyváros
- ☐ Kisváros
- ☐ Falu
- ☐ Tanya, erdészház, ezekhez hasonló szerencsés hely...

Hányszor szokott vizslával apróvadra vadászni? (több válasz is megjelölhető)

- ☐ Évente 4-5 alkalommal
- ☐ Évente 5-10 alkalommal
- ☐ Egész szezonban, a magam örömére
- ☐ Egész szezonban, mint kutyás segítő
- ☐ Nem szoktam

Rendelkezik érvényes vadászjeggyel?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

Rendelkezik-e vadásztársasági tagsággal?

☐ Igen

☐ Nem

A képzés céljára vonatkozó kérdések

A következő kérdések arra vonatkoznak, hogy milyen célból képez vizslákat

Jellemzően ...

☐ Saját kutyáimat képezem

☐ Más kutyáit képezem

☐ Tanfolyamokat tartok kutyavezetők számára

☐ Egyéb:

A kutyák "felhasználásának" célja

☐ Vadászatra alkalmas kutyákat képezek

☐ Vadászati Alkalmassági Vizsgára készíték fel kutyát(kat)

☐ Tenyészcélú vizsgára készíték fel kutyákat (KV, AV, VMV, ÖTV)

☐ Vadászkutya versenyre/versenyekre készíték fel kutyát(-kat)

☐ Egyéb:

Életem során...

- ☐ 1 kutyát vizsgáztattam sikeresen
- ☐ 2-5 kutyát vizsgáztattam sikeresen
- ☐ 6-10 kutyát vizsgáztattam sikeresen
- ☐ több, mint 10 kutyát vizsgáztattam sikeresen
- ☐ nem vezettem kutyát vadászkutya vizsgán

Életem során...

- ☐ 1 kutyát vezettem versenyen
- ☐ 2-5 kutyát vezettem versenyen
- ☐ 6-10 kutyát vezettem versenyen
- ☐ Több, kutyát vezettem versenyen
- ☐ nem vezettem kutyát vadászkutya versenyen

Kérem, a következő néhány állításnál jelölje meg, hogy mit gondol!

Véleményem szerint:

	Teljesen egyetértek	Többé-kevésbé egyetértek	Nem így gondolom	Nem tudom
A vizslák vadászati képzését kölyökkorban kell kezdeni	☐	☐	☐	☐
A vizslák vadászati képzését ivarérett kor körül érdemes elkezdni	☐	☐	☐	☐
A kutya vadászati képzése során a természetes apport használata elegendő a megfelelő minőségű munkához	☐	☐	☐	☐
A kényszerapport teszi megbízhatóvá a vadászkutya teljesítményét	☐	☐	☐	☐
A vizsla vadászati képzése épülhet klikkeres kondicionálásra	☐	☐	☐	☐
A vizsla vadászati képzésében elengedhetetlen a kényszer alkalmazása	☐	☐	☐	☐
A pozitív megerősítés eredményes módszer a vizslák képzésében	☐	☐	☐	☐

képzésében

A vadászatokon a
legfontosabb a
feltétlen
fegyelem

☐☐☐☐

A vadászatokon a
legfontosabb a
vezetővel való
teljes
együttműködés

☐☐☐☐

A vadászatokon a
legfontosabb a
tökéletes
apportírozás

☐☐☐☐

A vadászatokon a
legfontosabb a
vizsla találni
akarása

☐☐☐☐

A vadászatokon a
legfontosabb a
vizsla kitartó
vadmegálló
képessége

☐☐☐☐

Az ismeretek forrására vonatkozó adatok

A következő kérdések arra vonatkoznak, hogy hogyan fejlesztette magát a vizslaképzésben

A vadászkutyák képzéséhez a tudást ...

☐

szakirodalomból szereztem

☐

barát/mentor útján szereztem

☐

tapasztalatból szereztem

☐

kutyavezetői tanfolyamra jártam

☐

interneten olvastam utána

☐

videókból tanultam

☐

Egyéb:

A szakirodalomból elsősorban ...

- ☐ a magyar szerzőktől származó szakirodalmat ismerem
- ☐ külföldi szerzőktől, magyar nyelven megjelent szakirodalmat ismerem
- ☐ idegen nyelven megjelent külföldi szakirodalmat ismerem
- ☐ Egyéb:

Kérem, említsen három olyan szakkönyvet, amelyet ismer és szívesen ajánl!

Saját válasz

Az alábbiakban felsorolt, Magyarországon, magyar szerzők által írt szakkönyvek közül válassza ki az önre igaz választ!

	Ismerem/Olvastam és módszereivel nagy részt egyérték	Ismerem/Olvastam és módszereivel nagy részt nem érték egyet	Nem ismerem	Ismerem a könyvet, de nem foglalkozik kiképzéssel
Pák Dienes: Vadásztudomány	☐	☐	☐	☐
Monostori Károly: Ebtenyésztés : Kézikönyv ebtenyésztők, vadászok és ebkedvelők számára	☐	☐	☐	☐
Cserszilvási Ákos: A vadászat mestere / Vizslatanítás	☐	☐	☐	☐
Hanvay Zoltán: Sport-szilánkok a vadászat- természetről és vizslászat köréből	☐	☐	☐	☐
Fónagy József: A vizsla idomítása	☐	☐	☐	☐
Dr Mika Károly:A vizsla parforce- idomítása : Oswald és Wörz módszere nyomán	☐	☐	☐	☐
Karl Emil Diezel - Mika Károly:Vadászebek	☐	☐	☐	☐
Stark Dezső: A vadász-vizsla	☐	☐	☐	☐
Simlacsik Ignác: A vizsla nevelése és idomítása	☐	☐	☐	☐

Ötvös Balázs:

Avizsla és tanítása

☐☐☐☐

Bába Károly: A
magyarvizsla

☐☐☐☐

Ilosvai Lajos
Károly: A kutya
sportszerű
tenyésztése,
nevelése és
idomítása

☐☐☐☐

Félix Endre: A
vadász és vizslája

☐☐☐☐

Hölle Márton: A
mindenes vizsla
nevelése és
tanítása

☐☐☐☐

Ifj. Duschaneck
Adolf :Hogyan
bánjunk a vizslával,
hogy az jó
maradjon?

☐☐☐☐

Kolossy Gábor :
Betyár a magyar
vizsla

☐☐☐☐

Félix Endre: Kezdő
vizslás kézikönyve

☐☐☐☐

Félix Endre: Az
apróvad vadászata
vizslával

☐☐☐☐

Jilly Bertalan: A
vadászkutyák
idomítása

☐☐☐☐

Miklósdy András: A
vizsla tanítása és
mezei munkája

☐☐☐☐

Dr. Izrael Gábor: A
vadászkutya

☐☐☐☐

Huszár Tibor: A vizslák
idomítása és vezetése
vadászaton és
versenyen

☐☐☐☐

Füzesiné-Borkúti-
Dr.Csomó-
Dr.Gönczi :
Őshonos magyar
vadászkutyák

Jilly Sára – Kollár
János:
Vadászkutya
útmutató

Tumay Jánosné: A
magyar vizsláról
századunk első
felében

Bajusz István:
Vizslatanítás tabuk
nélkül

Mészáros Mihály –
Farkasházi Miklós:
Fereteges
örökségünk

Füzesiné Szegvári
Zsuzsa: A Magyar
Vizsla

Pomázi Ágoston:
Nemzeti kincsünk
a magyar vizsla

Miczek Zsófia: A
drótszőrű magyar
vizsla

Maróti Béla:
Vadásztársunk, a
magyar vizsla

Ősi Zsolt: Vizslás
könyv

Szükség lenne-e a magyar viszonyokra épülő, modern vizslaképzéssel foglalkozó szakkönyvre?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Talán
- ☐ Egyéb:

Köszönöm, hogy időt szánt a kérdőív kitöltésére!

Ha bármilyen megjegyzése van, az alábbiakban szeretettel várom azokat!

Saját válasz

Google Űrlapok

NYILATKOZAT

Pálfalvi Edit (Neptun azonosítója: ANJB70) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***³

Kelt: 2024 év november hónap 10 nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Pálfalvi Edit

A Hallgató Neptun kódja: ANJB70

A dolgozat címe: A vizslák vadászati képzésének módszereinek, és fontosságának alakulása a magyar szerzők által írt és Magyarországon megjelent szakirodalom alapján

1820-2023 között

A megjelenés éve: 2024

A konzulens intézetének neve: Állattenyésztési Tudományok Intézet

A konzulens tanszékének a neve: Állattenyésztés-technológiai és Állatjóléti Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: Und, 2024.év 11. hó 10. nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.